

Onze nieuwe stad kansen voor iedereen

D66

D66 krijgt het voor elkaar

Voorwoord Alexander Pechtold

Een ijzeren wet in de politiek is: alle politiek is lokaal. In Nederland ligt het hart van de politiek steeds nadrukkelijker buiten de muren van het Binnenhof en steeds meer binnen de grenzen van de gemeente. Als raadslid en wethouder in Leiden en burgemeester in Wageningen heb ik gezien hoe dat werkt. De belangrijkste vraag moet steeds zijn: 'Wat betekent dit voorstel voor mensen in hun dagelijkse leven, in hun directe omgeving?'

Het is van groot belang dat mensen kunnen meebeslissen over de indringende keuzes waar gemeenten voor staan. Worden de klassen van kinderen straks echt kleiner? Geven we voldoende ruimte aan duurzame initiatieven? Kan iedereen werk vinden die bij zijn of haar talenten past? Worden zorg en ondersteuning van ouderen, kwetsbaren en gehandicapten op maat geleverd? Krijgt de gemeente het voor elkaar genoeg woningen te bouwen voor iedereen? Houdt de gemeente financieel het hoofd boven water? Kunnen inwoners in de toekomst nog meebeslissen over hoe hun dorp of stad eruit ziet? Wij geloven dat het kan.

Op nationaal en lokaal niveau heeft D66 laten zien problemen op te lossen. D66 is de partij van levende idealen, niet van vastgeroeste ideologie. Wij zijn doeners zonder dogma's. D66 geeft antwoord op de vragen van nu, met de inzichten van nu en het oog op de toekomst.

De aanstaande gemeenteraadsverkiezingen zijn voor D66 een unieke kans om op het lokale beleid een stempel te drukken, net zoals we dat landelijk doen. Kort nadat we de grootste progressieve partij zijn geworden bij de nationale verkiezingen, is het nú zaak om door te pakken. In dit verkiezingsprogramma staan plannen en ideeën voor de komende vier jaar. Geen valse beloftes, maar geloofwaardige politiek. De politiek van vernieuwing, verandering en verbinding. De politiek van hoop en van een uitgestoken hand.

D66 wil en kan het verschil maken. Daarvoor is elke stem nodig. Wij willen en kunnen onze idealen verwezenlijken en een optimistisch geluid laten klinken. Ook daarvoor is elke stem nodig. D66 wil concrete resultaten boeken en iedere gemeente een plezierige plek maken om te wonen. Daarom vraag ik iedereen naar de stembus te gaan.

Uw gemeente kan op 21 maart 2018 voortrekker worden van het nieuwe Nederlandse optimisme. Het toonbeeld van een plek waar mensen er zijn voor elkaar, voor de buurt en voor de gemeente waarin we samen leven. Op het spel staat de toekomst van uw omgeving en, wie weet, een historische overwinning voor D66.

Samen staan we sterker. Samen krijgen we het voor elkaar. Elke stem telt.

Alexander Pechtold

Partijleider D66

Inhoud

Voorwoord Alexander Pechtold	2
Voorwoord Lijsttrekker	4
Groene stad aan zee	5
De stad waar talent wordt gekoesterd	21
De werkende stad	26
De stad die armoede aanpakt	32
De culturele stad	35
De gezonde stad met goede zorg	40
De stad in beweging	46
De vrije en veilige stad	51
De stad van iedereen	55
De betrokken gemeente	59
De financieel gezonde stad	63
De financiële onderbouwing	66
Richtingwijzers D66	69
Colofon	70

Voorwoord lijsttrekker

Onze nieuwe stad: kansen voor iedereen. Wanneer ik door Den Haag fiets, zie ik een geweldige stad. Het is een levendige stad die vooruit wordt gestuwd door ondernemende mensen. Van Loosduinen tot Laak, van Escamp tot Scheveningen, overal ontmoet ik mensen die bouwen aan hun buurt, hun wijk, hun nieuwe stad. Den Haag is opgebloeid tot een krachtige stad met volop kansen voor de toekomst: onze nieuwe stad. De afgelopen jaren heeft D66 als grootste politieke partij van de stad hard gewerkt. We hebben hard gewerkt aan betere scholen voor onze Haagse kinderen, aan groeikansen voor ondernemers en aan een groenere stad voor ons allemaal. En dat hebben we gedaan met succes. Steeds meer Haagse jongeren krijgen het beste onderwijs en Den Haag is de snelst groeiende universiteitsstad van Nederland. Ook vinden steeds meer Hagenaars een baan door het bloeiende toerisme. En als juridische hoofdstad van de wereld waar we werken aan vrede, recht en veiligheid, trekken we meer en meer bedrijven aan. We worden steeds meer een fiets- en klimaatneutrale stad, want Hagenaars hebben ook oog voor de stad van morgen. Ons werk is nog niet klaar. Of beter gezegd: 'de nieuwe stad' is wat ons betreft niet klaar. Den Haag staat voor grote uitdagingen die vragen om duidelijke keuzes:

vóór een groene en duurzame samenleving
vóór het beste onderwijs
vóór een krachtige economie met een baan voor iedereen.

Kortom, vóór een nieuwe stad die we door kunnen geven aan onze kinderen. D66 neemt de verantwoordelijkheid om deze klus samen met de hele stad te klaren. Nadrukkelijk zeg ik de héle stad. Want voor een betere toekomst hebben we iedereen nodig. In onze nieuwe stad verdwijnen kunstmatige scheidslijnen tussen Schilderswijk en Statenkwartier, nieuwkomer en ras-Hagenees, jong en oud. Onze nieuwe stad is een plek voor iedereen. Onze nieuwe stad realiseren we alleen als we alle Haagse Krachten weten te bundelen. Ik heb er alle vertrouwen in dat we die uitdagingen met meer dan een half miljoen Hagenaars zeker aankunnen. Ik reken op u. En u kunt op D66 rekenen.

Robert van Asten
Lijsttrekker D66 Den Haag

Groene stad aan zee

Den Haag is een prachtige stad door de ligging aan zee, het vele groen, de rijke historie en de kleurrijke diversiteit. Dit zorgt voor een bijzondere combinatie van levendigheid en rust, waar mensen graag wonen, werken en hun tijd doorbrengen. Den Haag staat ook voor flinke opgaven. De verwachting is dat de stad tot 2040 met 60.000 nieuwe Hagenaars groeit. Wij willen ervoor zorgen dat iedereen met plezier kan verblijven in onze mooie stad. Duurzame energie, duurzame mobiliteit, circulaire economie en duurzaam wonen zijn belangrijke bouwstenen voor het mogelijk maken van de groei van Den Haag. Dit vraagt grote en gedurfde investeringen maar deze zullen zich op lange termijn uitbetalen in de vorm van een duurzame stad met een stabiele werk- en woningmarkt. Hoe houden we onze stad leefbaar, toegankelijk, aantrekkelijk? Dat vergt duidelijke keuzes. Alleen dan zorgen we ervoor dat onze stad een groene en prettige stad blijft om te wonen, werken en recreëren.

In Parijs is afgesproken dat de temperatuur niet meer dan 1,5 tot 2 graden mag stijgen. Vanzelfsprekend houden we ons aan de afspraken uit het klimaatakkoord en zetten we in op niet meer dan 1,5 graad stijging.

Dit is een ambitieuze doelstelling. Dat betekent dat de huidige ambitie van de gemeente Den Haag om in 2040 CO₂-neutraal te zijn, moet worden aangescherpt. Wij streven ernaar om al in 2030 CO₂-neutraal zijn. Om dit te bereiken moeten we volop inzetten op isolatie van gebouwen, elektrisch vervoer, schone energie en een buitenruimte die het veranderende klimaat kan gaan opvangen. Om deze doelen te halen is het ook essentieel dat de gemeente samenwerkt met bewoners en bedrijven, om zo samen bij te dragen aan een groene en schone toekomst. We willen dat de gemeente een actieve rol op zich neemt in de communicatie naar burgers en bedrijven, met betrekking tot kennis van, en bewustwording over, duurzame mogelijkheden en initiatieven. Het gaat hierbij niet alleen om recycling, maar ook juist om reduceren van energie-, water- en productengebruik, evenals hergebruik van producten. Bijvoorbeeld door het openen van een centraal informatie- en stimulatiepunten door de gemeente in de wijken. We willen bovendien dat indien bewoners en bedrijven belemmeringen in regelgeving signaleren, zij met oplossingen kunnen komen en dat eigen initiatief meer wordt beloond en gestimuleerd.

» Verduurzamen van bestaande woningen

Ongeveer een derde van de CO₂-uitstoot van Den Haag komt door het verwarmen van huizen. Door het verduurzamen van woningen valt daarom veel winst te behalen. Er zijn meerdere fondsen en regelingen om woningeigenaren te ondersteunen bij het verduurzamen van hun pand. De bekendheid hiervan is echter laag en de informatie is vaak niet makkelijk te vinden. Daarom willen wij dat de gemeente de regelingen beter gaat promoten. Er moet één website of pagina van de gemeentesite komen waarop alle fondsen en regelingen, inclusief die van andere overheden en instanties, op overzichtelijke wijze te vinden zijn. Woningbezitters worden zo ondersteund in de financiering van de verduurzaming van hun woning en goede informatievoorziening hierover. We kiezen voor een wijkgerichte aanpak voor het verduurzamen van de woningen in de stad omdat een jaren '30 woning nu eenmaal andere aanpassingen nodig heeft dan een nieuwbouwwoning. De gemeente maakt daarom een plan waarin ze aangeeft hoe iedere wijk energie-neutraal gaat worden. Naast duurzame initiatieven van huiseigenaren zelf, zien we andere goede initiatieven in Nederland ontstaan om woningbezitters te helpen in dit proces. In Deventer heeft de gemeente bijvoorbeeld een model ontwikkeld waarin huiseigenaren via een zogeheten 'woningabonnement' hun huis verduurzamen. Wij willen dat de gemeente Den Haag een soortgelijk woningabonnement opstart.

» Nieuwbouw, renovaties en onderhoud

Voor nieuwbouw willen wij dat de gemeente strenge eisen gaat stellen ten aanzien van duurzaamheid. Wij willen dat er geen panden met gasaansluitingen meer worden bijgebouwd. Wat ons betreft wordt zo veel mogelijk nieuwbouw energieneutraal of energiepositief; dat betekent bijvoorbeeld dat panden zichzelf kunnen voorzien van energie, of zelfs als kleine energiecentrales kunnen werken om de omgeving van energie te voorzien. Ook bij onderhouds- en bouwprojecten komt er meer aandacht voor duurzaamheid. Zo maken we duurzaamheid een belangrijk aandachtspunt bij vergunningen. Wie een aanvraag doet voor een bouwvergunning moet aangeven of en hoe er naar duurzaamheid is gekeken. Hierdoor zorgen we ervoor dat er bij verbouwingen wordt nagedacht over de mogelijkheden om te verduurzamen en vergroten we de bewustwording. Grote bedrijven hebben al een milieu-investeringsplicht bij een terugverdientijd van vijf jaar of minder. Wij willen dat dit actief wordt gehandhaafd en dat kleine bedrijven worden gestimuleerd om hieraan deel te nemen.

» Verduurzamen verhuurde (sociale) huurwoningen

D66 ziet een belangrijke rol weggelegd voor de woningbouwcorporaties bij de verduurzaming van de woningen. Ook willen dat er heldere afspraken door de gemeente worden gemaakt met alle woningbouwcorporaties in Den Haag voor het verduurzamen van hun woningvoorraad. Bestaande (sociale) huurwoningen zullen ook geïsoleerd moeten worden. Woningverhuurders worden gestimuleerd dit te doen, doordat zij in ruil voor verbeteringen een vergoeding mogen vragen. Deze moet echter niet te hoog zijn, want we willen dat de huurder niet enkel profiteert van een beter huis, maar ook van lagere energiekosten. We willen experimenteren hoe deze vergoeding eruit kan zien.

» Klimaatadaptatie

Als stad krijgen we te maken met flinke uitdagingen om de gevolgen van klimaatveranderingen op te vangen. Nu al zijn de eerste gevolgen zichtbaar. Zeker in een versteende stad als Den Haag is dit een probleem. In een versteende wijk is het op een hete dag soms acht graden warmer dan in een groene wijk. Dit leidt tot gezondheidsproblemen bij de kwetsbare groepen: kinderen, ouderen en zieken. Meer groen en water in de stad is daarom niet alleen mooi, het is ook van levensbelang.

D66 heeft ervoor gezorgd dat er per wijk een plan komt om woningen te verduurzamen dat in de komende vier jaar gaat worden uitgevoerd.

In een versteende stad is daarnaast de kans op wateroverlast groter omdat het water minder snel kan wegstromen. Daarom willen we dat bij iedere herinrichting het uitgangspunt is dat de buurt groener en blauwer wordt dan het daarvoor was. Slimme, nieuwe ideeën van bedrijven op dit gebied krijgen de komende jaren de ruimte. Een voorbeeld van klimaatadaptatie is het aanleggen van een groen dak. We willen dat minimaal de helft van de Haagse daken die daarvoor geschikt zijn een groen dak wordt. Bij nieuwe bouwplannen zorgen we ervoor dat de kans op wateroverlast vermindert. Verder willen we de grachten zoveel mogelijk terug laten komen om zo water op te vangen en af te voeren.

» De duurzaamheidsaanpak per wijk

Woningbezitters krijgen begeleiding bij het op goede wijze verduurzamen van hun woningen. Daarom willen we per stadsdeel een contactpunt openen waar de wijkbewoners ondersteuning kunnen krijgen in het verduurzamen van hun woning. Voor veel bewoners en VvE's is het tijdrovend om uit te zoeken wat de beste manieren zijn om hun huis te verduurzamen. In de wijk kan zo concreet advies en begeleiding gevraagd worden om die keus te maken. Hiermee versnellen we de verduurzaming van de Haagse woningvoorraad.

» Wind- en zonne-energie

Schone energie heeft de toekomst. Daarom gaan we het plaatsen van zonnepanelen stimuleren door meer aandacht te vragen voor de financieringsmogelijkheden. Het stimuleren van windenergie gaat de gemeente vooral doen door locaties aan te wijzen voor windmolens. Dit gaat in goed overleg met omwonenden, ook als die in een andere gemeente wonen, zodat er draagvlak is.

» Van het gas af

Ons gasnetwerk is lange tijd de bron geweest van warmte in ons huis. Het Nederlandse gas is eindig en in Groningen ondervindt men de nadelige gevolgen van de gaswinning. Om niet afhankelijk te zijn van import uit andere landen, maar vooral omdat we duurzame warmte willen, gaan we panden anders verwarmen. Het is dan ook onlogisch om nieuwe gasnetwerken aan te leggen in nieuwbouwwijken. In plaats van gasnetten komen er duurzame alternatieven, zoals warmtenetten die beheerd gaan worden door één overkoepelende instelling zonder winstoogmerk.

We willen dat de gemeente per wijk in kaart brengt welke mogelijkheden er zijn voor geothermie, warmtenetten en andere duurzame oplossingen. Om snel stappen te kunnen zetten in de verduurzaming van de warmtevraag willen we onderzoeken of het mogelijk is dat Den Haag gebruik maakt van de restwarmte van de Rotterdamse haven die via een warmtenet naar Den Haag wordt gebracht.

Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat er afspraken worden gemaakt over het verduurzamen van de voedingsbronnen van het net zodat we zo snel mogelijk de restwarmte van vervuilende bedrijven kunnen vervangen door bijvoorbeeld aardwarmte.

» **Gemeente geeft het goede voorbeeld**

Wij willen dat de gemeente het goede voorbeeld geeft als het gaat om duurzaamheid. De energie die de gemeente inkoopt is 100% duurzaam. Door haar inkoopkracht als stuurmiddel in te zetten, jaagt de gemeente duurzame ontwikkelingen aan. Gemeentelijke panden en gemeenteaafhankelijke gebouwen moeten zoveel mogelijk groene daken en zonnepanelen krijgen. De komende collegeperiode willen we minstens 50% van het vastgoed van de gemeente klimaatneutraal maken. De verduurzaming van gebouwen zal niet ten koste gaan van het geld dat voor de activiteiten in dat pand bedoeld is (denk bijvoorbeeld aan schoolgebouwen). Daarnaast zal de gemeente ondersteuning bieden als eigenaren van vastgoed in de stad hun panden willen verduurzamen.

De gemeente zal verder in haar inkoopbeleid een streng toetsingskader hanteren op het gebied van duurzaamheid van de ondernemingen waarbij zij inkoopt. Dit toetsingskader zal ook gehanteerd worden voor andere activiteiten van de gemeente, zoals het investeringsbeleid en het subsidiebeleid.

We willen tenslotte duidelijk hebben welke regels en welk beleid verduurzaming in de weg staan en die aanpassen.

» **Van afval naar grondstof**

Afval bestaat niet. Voor D66 is het uitgangspunt dat afval een grondstof is en wordt hergebruikt. Daarnaast willen we de hoeveelheid afval terugbrengen. Dankzij de ondergrondse restafvalcontainers (ORAC's) kan iedereen makkelijk van zijn of haar restafval af. Om afvalscheiding makkelijker te maken, willen wij dat een deel van de ORAC's wordt omgebouwd zodat deze geschikt zijn voor plastic, blik en drankpakkenafval (PMD). We willen meer glas- en papiercontainers. Hiermee stimuleren we dat mensen hun afval gaan scheiden. Naast meer afvalscheiding bij de bron willen we ook inzetten op betere nascheiding. Om afvalscheiding echt een succes te maken, pleiten we voor betere voorlichting en communicatie aan burgers over hoe afval te scheiden en waarom dit zo belangrijk is. Samen met de afvalverwerkers gaan we ook ondernemers meer betrekken bij afvalscheiding en recycling. Zo verminderen we in Den Haag verspilling en vergroten we de hoeveelheid herbruikbare grondstoffen.

We willen dat iedere Hagenaar zich gemakkelijk en snel kan verplaatsen. Mensen moeten naar hun werk, sportclub of familie kunnen gaan. Wij zijn ervan overtuigd dat we anders naar mobiliteit in de stad moeten gaan kijken. De toename van het aantal inwoners kan niet gepaard gaan met evenveel extra auto's. Ruimte en leefklimaat laten dit simpelweg niet toe.

Wij kiezen voor een fijnmaziger, sneller en toegankelijk openbaar vervoer en het verbeteren van fietsvoorzieningen, zoals veilige fietspaden en goede stallingen in het centrum. Als we slimme keuzes maken én echte alternatieven aanbieden naast het gebruik van de auto, kunnen we ervoor zorgen dat Hagenaars ervoor kiezen de auto te laten staan.

» Fietzers op 1 in de stad

Fietsen is gezond, duurzaam en neemt weinig ruimte in beslag. Den Haag wordt dé fietsstad van Nederland wat ons betreft! Daarom krijgen fietsers van ons prioriteit. Zowel in beleid als in de inrichting van de openbare ruimte. Ook zal er, vooral in de binnenstad, duidelijker aangegeven worden waar wel en niet gefietst mag worden. We gaan nog meer vrij liggende (snel)fietsroutes aanleggen. Fietzers krijgen daar een voorkeursbehandeling bij verkeerslichten: de lichten gaan vaker en langer op groen. Op fietspaden is het vaak dringen. Fietzers delen het pad met snorfietzen en scooters.

Het is veiliger en prettiger als snorfietzen en scooters zich gaan verplaatsen naar de weg. Bij herinrichtingen zal worden gekeken of het fietspad verbreed moet worden om veilig fietsen te garanderen. Als dat het geval is zal het fietspad verbreed worden ten laste van de weg.

Wij willen het fietspad bij de Zuid-Hollandlaan ondertunnelen zodat zowel fietsers als het overige verkeer beter kunnen doorrijden. Daarnaast willen we de fietser meer ruimte geven, bijvoorbeeld in de Zoutmanstraat door parkeerplaatsen op te heffen. We gaan de fietsers helpen door zo veel mogelijk stoepranden te vervangen door de 'vergevingsgezinde stoepranden'. Verder halen we paaltjes op en naast fietspaden zo veel mogelijk weg. Kruispunten worden waar mogelijk vervangen door rotondes, te beginnen bij de kruispunten waar de meeste ongelukken gebeuren.

» **Fietsenstallingen**

Voor in drukke woonwijken is het parkeren van de fiets vaak een probleem. Wij willen een parkeernorm voor fietsen gaan hanteren. Als er in een bepaald gebied te veel fietsen zijn met onvoldoende stallingsruimte moet de gemeente fietsparkeerplaatsen aanleggen. Dit mag ten koste gaan van autoparkeerplekken. Op één parkeervak kunnen meerdere fietsen staan.

De elektrische (bak)fietsen zijn heel populair geworden in de stad en een goed alternatief voor autoritten. Daarom komen er speciale plekken voor de e-bike en bakfiets bij drukke parkeerplekken zoals het Centraal Station. Er komen meer aantrekkelijke fietsenstallingen bij belangrijke tramhaltes en de gemeente gaat de combinatie OV en fiets nog meer promoten. De mogelijkheden om buiten de spits de fiets mee in de tram te kunnen nemen willen wij uitbreiden.

» **De laatste kilometers van je reis**

De OV-fiets is een ongekend succes. Het combineren van fiets en OV blijkt in een grote vraag te voldoen. Wij willen dat dit nòg makkelijker wordt door deze regeling 24-uur per dag toegankelijk te maken. Daarnaast moeten er meer OV-fietsen en Haagse stadsfietsen komen die op nog meer plekken te huur zijn en ingeleverd kunnen worden. Er is in Den Haag ruimte voor deelfietsaanbieders maar wij eisen van deze aanbieders dat zij alleen in overleg met de gemeente hun fietsen kunnen neerzetten om overlast en chaos te voorkomen. Het liefst zien we dat het autoverkeer zoveel mogelijk aan de rand van de stad wordt opgevangen. Vanaf daar kan je dan overstappen op het openbaar vervoer of een fiets huren. Voor de parkeergarage onder het Malieveld zien we grote kansen. Het is de ideale locatie om over te stappen op het OV of de fiets. Een inrit vanaf de Utrechtse baan zou de toegang en aantrekkelijkheid van de garage versterken. Voor de bezoekers die naar de zuidkant van Den Haag willen, komt er aan de zuidelijke kant van Den Haag ook een P+R+bike-locatie.

» Uitbreiden en toegankelijkheid van het OV

Het openbaar vervoer in Den Haag willen we naar een hoger niveau brengen. Om reizigers voor middellange afstanden (tot 30km) gebruik te laten maken van het openbaar vervoer is een fijnmazig, betrouwbaar en frequent vervoersnetwerk nodig. Het OV moet makkelijk, toegankelijk en snel te zijn. We zien dan ook kansen voor uitbreiding van het OV. Er komt een lightrailverbinding met de Binckhorst, Escamp krijgt snellere verbindingen met het centrum én Rijswijk/Delft en we sluiten de nieuwe wijken van Loosduinen zoals Vroondaal en Ockenburgh aan op de bestaande lijnen. In de zomer komt bij de halte Meer en bos van Lijn 3 een elektrische pendelbus naar het strand van Kijkduin. We willen een betere OV-verbinding tussen Den Haag en Rotterdam-The Hague Airport. Om het verkeer naar Scheveningen in de drukke zomermaanden te ontlasten, is goed OV noodzakelijk. Wij willen daarom een uitbreiding van de strandexpress. Op dagen dat de temperatuur boven de 25 graden komt, moet lijn 5 sowieso rijden. Tenslotte moet Scheveningen met een snelle deels ondergrondse metrolijn aangesloten worden op de Erasmuslijn richting Rotterdam. Als voorloper van het lightrail-netwerk komt er een 'superbus'. Dit is een extra buslijn die slecht bij enkele drukke haltes stopt en zo passagiers sneller bij een station of het centrum brengt. De service en veiligheid in de bus en tram moet gewaarborgd zijn en we houden dan ook vast aan de conducteur op tramlijnen en WiFi verbindingen in trams en bussen. De haltes moeten goed toegankelijk zijn en voorzien van real time ritinformatie zodat je precies weet wanneer de volgende bus of tram komt.

» Luchtkwaliteit

Een goede luchtkwaliteit is van levensbelang voor een stad waar veel mensen dicht op elkaar wonen. Fijnstof, roet en stikstof uit verbrandingsmotoren zorgen voor een slechte lucht en zijn daarom schadelijk voor de gezondheid. We willen de hoeveelheid schadelijke stoffen drastisch verlagen tot een norm die lager is dan de Europese Unie voorschrijft. Om een betere luchtkwaliteit te bereiken gaan we door met de succesvolle subsidies om oude auto's en brommers te vervangen door elektrische exemplaren. Ook willen we meer laadpalen en dat de beste parkeerplekken worden gereserveerd voor elektrische voertuigen. De luchtkwaliteit is in sommige straten zoals de Laan Copes van Cattenburch en de Vaillantlaan niet goed. Daarom breiden we de milieuzone uit zodat er minder vervuiling voor alle voertuigen wordt toegestaan. Het uitgangspunt daarbij is een vergelijkbare zone als in de andere G4-steden. Ook zal er nog onderzoek gedaan moeten worden naar en wijzigingen aanbrengen in de verbetering van het verkeerscirculatieplan. Zwaar vervuilende tweetaktbrommers willen we weren. Daarom blijft de inruilsubsidie van kracht en we willen dat in 2020 deze voertuigen niet meer in Den Haag mogen rondrijden. Elektrische voertuigen geven geen CO₂-uitstoot als de elektriciteit schoon wordt opgewerkt door middel van hernieuwbare energiebronnen. Door het faciliteren van een goede infrastructuur voor elektrisch vervoer, o.a. door het plaatsen van laadpalen, geeft de gemeente voorrang aan de elektrische rijders.

» Parkeren

Om voldoende ruimte in de stad te houden, pleit D66 voor het verlagen van de autodruk in de straat. Zo wordt ruimte gecreëerd voor het prettig houden van de wijk waarin je leeft. De laatste jaren heeft er een forse stijging plaats gevonden van het aantal aanvragen voor tweede bewonersparkeervergunningen. Dat betekent dat er in onze straten nog minder ruimte is voor fietsers, groen of spelende kinderen. Wij willen dat de ruimte in de stad weer hiervoor beschikbaar komt. Om die reden willen wij dat de gemeente de kosten van de tweede parkeervergunning aanzienlijk verhoogt om zo het bezit van een tweede auto te ontmoedigen. Als de parkeerdruk boven de 90% komt, wordt er geen tweede parkeervergunning meer afgegeven. Met deze maatregelen zorgen we dat de openbare ruimte leefbaar blijft. Aan de rand van de stad kunnen tweede auto's in de avond wel geparkeerd worden tegen een lager tarief. Daar kunnen bewoners dan met het OV of de fiets naartoe.

Aangezien het aantal inwoners van Den Haag fors zal toenemen, zal er nagedacht moeten worden over een nieuw parkeerregime om de beschikbare parkeerruimte eerlijk te verdelen. Uitgangspunt voor de wijken buiten het centrum is dat er één auto per huishouden geparkeerd moet kunnen worden in de eigen buurt. In het centrum, waar een fijnmazig OV-netwerk is, hoeft dit uitgangspunt niet te gelden. De opbrengsten van het parkeren willen wij niet langer in het parkeerfonds laten stromen maar in een

mobilitaatsfonds, waarbij investeringen in fiets en OV-voorzieningen prioriteit hebben. Van de G4-steden heeft Den Haag momenteel de laagste parkeertarieven. Omdat Den Haag een laag tarief heeft voor parkeren op straat komen veel bezoekers met de auto naar onze stad en parkeren liever op straat dan in de duurdere parkeergarages. Dit veranderen wij. Parkeren op straat voor bezoekers wordt onaantrekkelijker door hogere tarieven en maximale parkeertijden. Zo zullen de toeristen de parkeergarages gebruiken en blijft de plek op straat beschikbaar voor parkeren tijdens korte bezoeken aan kantoren of winkels. Voor bewoners en bezoekers van bewoners die parkeren met de bezoekerspas verandert er hierdoor niets. Toeristenbussen zorgen in de binnenstad voor veel overlast: uitstoot, stank, opstoppen en onoverzichtelijke verkeerssituaties. Daarom gaan we op zoek naar een alternatieve parkeerplek, zoals het nieuwe busplatform achter het Centraal Station. Den Haag wordt de stad waar innovatieve ontwikkelingen voor autogebruik worden getest. We zorgen er via het 'Smart City' programma voor dat parkeerplaatsen chips krijgen die aangeven of een plek vrij is. Zo kunnen auto's "zien" waar de dichtstbijzijnde vrije plek is. We werken hierbij samen met de aanbieders van routeplanners en maken dit inzichtelijk via een app.

Een specifieke ontwikkeling die we willen stimuleren is autodelen. Wanneer huishoudens auto's gaan delen, komt er direct ruimte vrij op straat. Bewoners gaan zoveel mogelijk zelf beslissen hoe deze vrijgekomen parkeerplekken worden ingericht. Om de Haagse autovoorraad zo schoon mogelijk te krijgen blijft de sloopregeling van kracht waarbij de keuze van andere vormen van mobiliteit zoals de combinatie van deelauto, OV en (elektrische) fiets voordeliger is dan een nieuwe schonere auto.

Deelauto's krijgen meer ruimte in het Haagse straatbeeld. Het succes van deze concepten hangt nauw samen met de beschikbaarheid en gemak ervan en dient dan ook zo gemaksvriendelijk worden gemaakt.

» Verkeersveiligheid

Ieder ongeluk in het verkeer is er een teveel. We willen daarom dat de gemeente onveilige situaties in kaart brengt en onveilige situaties en verkeersongevallen aanpakt. Ook willen wij de kans bieden om Hagenaren zelf onveilige situaties en verkeersongevallen te laten melden. Hierdoor heeft de gemeente extra ogen en wordt het verkeer veiliger en beperken we het aantal ongelukken.

» Goede doorstroming van autoverkeer

Een goede bereikbaarheid en doorstroom van het verkeer is van grote economische waarde voor een stad en zorgt voor minder uitstoot van vervuilende stoffen. De ligging van Den Haag leent zich niet voor een ringweg om de autodruk te beperken. Daarom zal het 'inprikkersmodel' worden gehanteerd waarbij vanaf de A4 vijf wegen de stad inleiden. Op dit moment zijn de inprikkers nog onvoldoende ontwikkeld. De komende jaren willen we in Metropoolverband werken aan het opwaarderen van deze inprikkers zoals een groene golf traject op de Lozerlaan en de ondertunneling van de Beatrixlaan in Rijswijk.

Voor een goede bereikbaarheid en doorstroom van het verkeer is het ook belangrijk dat automobilisten op de hoogte zijn van wegwerkzaamheden. Daarom moeten er goede voorlichtingscampagnes komen bij opbrekingen. Om ervoor te zorgen dat het autoverkeer in de binnenstad niet toeneemt, zal Den Haag extra maatregelen dienen te nemen. Te denken valt aan wegen in het centrum zonder autoverkeer, het aanpakken van sluipverkeer, uitbreiding van de eenrichtingswegen voor auto's, en aan de bevoorrading van ondernemingen in de binnenstad via een distributiecentrum aan de rand van de stad. Van daaruit kunnen elektrische wagens de winkels van hun goederen voorzien.

Wonen

In 2040 zal Den Haag ongeveer 600.000 inwoners hebben. We willen dat iedereen een passende woning heeft in een stad die tegelijkertijd groen en leefbaar blijft. Want meer mensen betekent extra mensen op pleinen, straten, wegen en extra vraag op de woningmarkt. In Den Haag is er een tekort aan middeldure huurwoningen. De groei van de stad biedt de kans hier iets aan te doen en meer woningen in dit segment te bouwen zodat de doorstroming vanuit de sociale huurwoningen beter op gang komt en er ruimte is voor starters. Hierdoor ontstaat voldoende aanbod in alle segmenten van de woningmarkt. Bij verdichting in de stad willen we dat er rekening wordt gehouden met groen en water, de sociale functies van de wijk en duurzaamheid zodat de stad leefbaar blijft.

» Sociale en middensegment huurwoningen

We willen dat er voor iedere Hagenaar een passende woning is. Voor iedereen een betaalbare en passende woning realiseren is een aanzienlijke opgave. De komende jaren betekent dit dat er flink gebouwd moet gaan worden. Er is uitbreiding in alle segmenten woningen nodig in de stad: de goedkope woningen, het middensegment en het topsegment woningen. Wij investeren verder de komende vier jaar 75 miljoen euro om de woningbouw in het sociale en middensegment op gang te brengen.

Veel mensen die op dit moment in een sociale huurwoning wonen, kunnen en willen naar een middensegment woning doorstromen. Voor bijvoorbeeld de leraren, de politieagenten en de jonge gezinnen zijn er echter te weinig van dit soort woningen om naartoe te verhuizen. Daarom willen we dat er meer van dit soort woningen bijkomen. Ook moet de gemeente actief sturen op dit type stadsontwikkeling en hier afspraken over maken met de sector als een project wordt gestart. Dit kan bijvoorbeeld door afspraken te maken over prijsstijgingen en een verplichte periode dat een woning in het middensegment blijft.

» Een wijk voor alle leeftijden

De woonbehoefte van mensen verandert en kent steeds meer variatie. Mensen wonen bijvoorbeeld alleen, met een gezin, met vrienden of in een gemeenschapsvorm. Als een wijk uit verschillende soorten woningen is opgebouwd, wordt de kans dat mensen met verschillende achtergronden en in verschillende levensfasen elkaar in de wijk tegenkomen groter en vermindert dit de segregatie in de stad. Bovendien kun je zo in je eigen wijk blijven wonen als je ouder wordt. Ouderen blijven graag in hun eigen wijk wonen maar willen wel verhuizen naar een gelijkvloerse woning. We willen dat elke wijk dan ook een divers woningaanbod heeft voor alle woonwensen. Voor een diverse wijk is daarom een grote verscheidenheid aan huur- en koopwoningen nodig. Particuliere ontwikkelaars, particuliere eigenaren en corporaties zorgen gezamenlijk voor een breed aanbod van betaalbare woningen voor elke inkomensgroep. Dit betekent zowel huur als koop, maar ook dat de woningen in de wijk verschillende groottes kennen. Tevens wil D66 investeren in levensloopbestendig bouwen in de vorm van generatiewoningen.

» Prettige ontmoetingsplekken in de wijk

Het is belangrijk dat mensen elkaar in de wijk kunnen ontmoeten en samen zijn. Zeker wanneer het aantal Hagenaren groeit, neemt de behoefte aan deze plekken toe. Bij aanpassingen in de wijk is het belangrijk dat er plekken blijven waar mensen elkaar ontmoeten en samen kunnen zijn; bijvoorbeeld op parkeerplaatsterrassen, in speeltuinen en parken. Dit zorgt voor een prettige en leefbare stad. Het achterstallig groenonderhoud gaan we aanpakken en maken daar meer budget voor vrij. Zo kunnen we de pracht van het Haagse groen in de parken en de duinen weer laten schitteren. We pleiten voor de ondertunneling van de Prof Teldersweg om zo een van de grootste stadsparken van Nederland in het hart van Den Haag te creëren.

» Hoogbouw

Om de groei van het aantal inwoners van Den Haag op te vangen kiezen we ervoor in de gebieden met een reeds sterk stedelijk karakter hoogbouw toe te staan. In het centrum rond het Centraal Station, Mariahoeve, Escamp en in de Binckhorst biedt dit kansen om die wijken op deze manier te verbeteren en van een nieuwe impuls te

voorzien met hoogbouw. Andere plekken, zoals aan de kust en de wijken met de typische Haagse architectuur en hoogteopbouw, zijn minder geschikt voor hoogbouw.

» Woningen voor en door de inwoners

Naast projectmatige woningbouw van huizen en appartementen in de stad zijn er ook kansen voor zelfbouw via particulier opdrachtgeverschap en kluswoningen. We bieden de inwoners de kans om op een creatieve manier een eigen huis te bouwen. Ook groepen zelfbouwers die zich hebben verenigd krijgen de ruimte in Den Haag hun toekomstige woning te bouwen. Met deze vormen van zelfbouw creëren we woningen voor en door de inwoners.

» Proeftuin de Binckhorst

De Binckhorst leent zich om de proeftuin te zijn om te laten zien hoe we in Den Haag om gaan met toekomstige uitdagingen. Op het terrein van mobiliteit krijgen in deze wijk de fiets en het openbaar vervoer voorrang. De verbindingen met andere wijken moeten goed zijn om de perfecte ontmoetingsplek te creëren. Of je nu naar Binckhorst komt om een hele nacht te dansen, op een rondvaartboot te stappen of om te werken; in alle gevallen moet het gebied makkelijk te bereiken zijn. Daarom willen we dat er veilige fietspaden worden aangelegd, er een fiets-/wandelbrug

tussen de Binckhorst en Laakkwartier komt en er een lightrailverbinding van- en naar de grote treinstations wordt aangelegd.

De Binckhorst is nu een bedrijventerrein. Het is één van de weinige locaties in Den Haag waar nog op grotere schaal ruimte is voor nieuwe woningen en we willen dat deze nieuwbouw volledig duurzaam is. Uitgangspunt is dat wonen gemengd wordt met de aanwezige bedrijvigheid. De gemeente moet zorgen voor goede voorzieningen in de Binckhorst en dat het nu vooral versteende gebied aantrekkelijker wordt door meer groen. De Binckhorst kan dan uitgroeien tot een levendig, stedelijk gebied dat zich onderscheidt van veel andere Haagse wijken door veel diversiteit in woningen, woonvormen en bestemmingen, zowel wonen, werken als vrijetijdsbesteding

De gemeente geeft ruimte aan experimenten in de Binckhorst via de pilot voor de Omgevingswet maar schept wel de kaders voor de ontwikkeling. Ondernemers, huidige en toekomstige bewoners worden intensief betrokken in het proces.

» Nieuwe ruimte

In het hart van de stad ligt het spooremlacement van het Centraal Station en Hollands Spoor. Samen met de Utrechtse Baan vormt dit een grote scheiding tussen Bezuidenhout en het Centrum. Het Schenkviaduct is inmiddels aan vervanging toe. De groei van de stad en de ontwikkeling van de Binckhorst en het Beatrixkwartier bieden een unieke kans om met een veelomvattend plan de stad een nieuw aanzien te geven. Door de sporen te overbouwen of de sporen ondergronds te brengen verbinden we de stadsdelen, en vergroten we mogelijkheden voor woningbouw, vergroening en nieuwe bedrijvigheid. Als voorbeeld dient HagaStaden in Stockholm. Voor een dergelijke ontwikkeling is steun van het Rijk onontbeerlijk maar de gemeente moet deze ontwikkeling initiëren.

» Bescherming van duinen, strand en zee

Den Haag is uniek als enige grote stad aan de Nederlandse kust. Hierdoor heeft Den Haag unieke natuurgebieden zoals de duinlandschappen, het strand en de zee. Deze locaties worden volop gebruikt om te recreëren. Wij zien dit als een bijzonder aspect van Den Haag dat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid om hier te wonen. Tegelijkertijd brengt dit een druk op de natuur met zich mee. Daarom willen we geen nieuwe ontwikkelingen in de duinen en op het strand.

Stad waar talent wordt gekoesterd

In onze stad zien we iedere Hagenaar als talent. We willen de beste omgeving scheppen voor talent om zich te kunnen ontplooien. Met een ambitieuze onderwijsagenda zorgen we daarvoor. Goed onderwijs is de aanjager van kansen voor Hagenaars. Door onderwijs vergroot je niet alleen je kennis en ontwikkel je vaardigheden, onderwijs bereid je ook voor op een leven in een samenleving waarin er oog is voor de ander en waar mensen in staat zijn zelf goede keuzes te maken. Met goed en toegankelijk onderwijs kan iedereen zich ontwikkelen, niet alleen kinderen maar ook volwassenen en nieuwkomers in ons land. We investeren in leraren, in de kwaliteit van onderwijs, in brede buurtscholen en in een leven lang leren. In de afgelopen jaren is het aantal zwakke basisscholen in Den Haag gedaald van 18 naar 2. Het aantal excellente scholen is toegenomen. Dit laat zien wat we samen in Den Haag kunnen bereiken. Daar gaan we op volle kracht mee door.

Onderwijs

» Haagse leraren: de beste leraren

Onderwijskwaliteit staat of valt met leraren. Daarom moeten scholen aan leraren de mogelijkheid geven om zich meer te richten op lesgeven. Dat kan door voldoende ondersteunende medewerkers in dienst te nemen. We gaan dan ook onverminderd door met onze ambitie dat iedere school een conciërge krijgt. De succesvolle lerarenbeurzen blijven bestaan. De gemeente gaat in goed overleg met de scholen stimuleren dat leraren zich blijven ontwikkelen. Zo zorgen we voor goed onderwijs samen met de leraren.

In Den Haag is er geen lerarenopleiding. Daarom willen we dat er op korte termijn een lerarenopleiding wordt gestart. Dit zorgt voor een groter aanbod van leraren die daarna in de regio op zoek gaan naar een baan.

» Talentontwikkeling begint jong

Brede buurtscholen stimuleren een brede ontwikkeling van het kind door hun aanbod van voor- en naschoolse activiteiten, zoals: huiswerkbegleiding, kinderopvang, sport en beweging, les in gezonde voeding en beweging, natuur en cultuur. Er is aandacht voor vaardigheden als programmeren, (seksuele) diversiteit, mediawijsheid en de keuzes voor een gezond leven. Ook taalachterstanden worden verkleind op een brede buurtschool. We willen Haagse kinderen de kansen bieden voor het leven in een moderne wereld. Om kinderen hier vroeg wegwijs in te maken en de benodigde cultuurverandering te initiëren, zal de gemeente Den Haag een projectweek over klimaatverandering aanbieden voor alle Haagse Basisscholen. Op brede buurtscholen krijgen ze die kans en de noodzakelijke ondersteuning.

De brede buurtschool heeft daarnaast een spilfunctie in de wijk en zorgt ervoor dat het schoolgebouw optimaal wordt gebruikt, ook na lestijd. We willen van iedere basisschool een brede buurtschool maken die toegankelijk is voor alle Hagenaartjes vanaf 2,5 jaar.

Op brede buurtscholen werken onderwijsprofessionals, ouders en buurten nauw samen. We willen dat er wordt geïnvesteerd in de betrokkenheid van ouders bij de school. Kinderen ontwikkelen zich namelijk beter als ouders inspelen op wat in de klas is behandeld.

Om de wereld van onze talenten te vergroten is het belangrijk dat we kinderen laten zien wat er allemaal mogelijk is voor ze. Daarom willen we meer geld vrijmaken voor zomer- en weekendscholen waar kinderen kennismaken met professionals en vakgebieden. Ook talent stimulerende organisaties zoals de Weekendschool, Schilderswijk University, Transvaal University en Escamp University krijgen onze steun.

» Overgang naar voortgezet onderwijs

De overgang naar het voortgezet onderwijs is een belangrijk moment voor de toekomst van kinderen. We willen dat er meer aandacht is voor deze overgang door intensievere coaching van kinderen met een leerachterstand. Daarnaast is het belangrijk dat we leraren stimuleren om schooladviezen met elkaar te bespreken en dat ouders op de basisscholen goede voorlichting krijgen over vervolgopleidingen en de mogelijkheden om scholen te bezoeken. Daarmee vergroten we de kans dat kinderen een passend advies krijgen.

» Passend onderwijs

Sommige leerlingen hebben extra aandacht nodig, omdat zij moeite hebben om mee te komen of juist omdat zij hoogbegaafd zijn. Het is belangrijk dat ook deze kinderen naar school kunnen, want gedwongen thuiszitten is voor ons geen acceptabel alternatief. Het vinden van oplossingen voor thuiszitters is daarom voor ons een prioriteit. We staan achter de decentralisatie van het passend onderwijs, omdat deze leerlingen dan kunnen opgroeien met hun leeftijdsgenootjes in de stad. Maar we zien ook dat passend onderwijs vaak bureaucratisch is. Daarnaast is niet altijd de juiste ondersteuning aanwezig. Dat gaan we veranderen door heldere afspraken met scholen te maken zodat alle kinderen in onze stad onderwijs kunnen volgen op een manier die bij ze past. Daarnaast willen we meer sociaal maatschappelijk werkers op scholen om de

noodzakelijke ondersteuning snel in te kunnen zetten. Op die manier verbinden we onderwijs en jeugdhulp beter.

» Iedere Haagse jongere een startkwalificatie

Alle Haagse jongeren verdienen een diploma. Het is belangrijk dat er voldoende leerwerkplekken voor jongeren beschikbaar zijn. Leerwerkcheques voor kleine ondernemers vinden we een goede manier om het aantal leer-werkplekken te vergroten. Bovendien geeft dit organisaties de kans om talenten te werven. Door leerwerkbanen kunnen scholieren belangrijke eerste werkervaring opdoen om hun kans op een baan te vergroten. Daarnaast slaan we de handen ineen met scholen om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. De inspectie houdt een strakke verzuimadministratie bij, signaleert uitval op tijd en treedt op tegen spijbelen. Onze verantwoordelijkheid voor Haagse jongeren houdt natuurlijk niet op bij de gemeentegrens. Als een onderwijsinstelling in meerdere gemeenten is gevestigd, werken we samen met andere gemeenten om ervoor te zorgen dat elke Hagenaar de arbeidsmarkt betreedt met een startkwalificatie. Jongeren die toch uitvallen uit het leerproces en geen baan hebben willen wij op individuele basis aan een startkwalificatie helpen zodat hij of zij toch een nieuwe start kan maken om een eigen leven op te bouwen. Wij laten niemand aan zijn lot over.

» De taal spreken en (digitale) laaggeletterdheid bestrijden

De taal spreken is een voorwaarde om volwaardig mee te kunnen doen in de Haagse samenleving. Daarom moet iedereen, van vluchtelingen die (nog) geen status hebben tot laaggeletterde Hagenaren, de kans krijgen om Nederlands te leren of te verbeteren. Om laaggeletterdheid aan te pakken en iedere Hagenaar de taal te leren willen we dat de gemeente taalcursussen inkoopt of investeert in bibliotheken, taalhuizen en andere vormen van taalonderwijs. Voor nieuwkomers is het leren van de Nederlands taal essentieel om een goede start te maken.

D66 heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in de verdere groei van de Haagse Campus van de Universiteit Leiden. We zijn trots op het resultaat: 3.700 studenten verdeeld over 10 opleidingen, die zich onder begeleiding van 250 medewerkers specialiseren in thema's waar Den Haag in voorop loopt, zoals vrede, recht en veiligheid.

Dit taalonderwijs is nu versnipperd en de kwaliteit varieert. Daarom willen we dat regionale opleidingscentra en hogescholen onderwijs op maat gaan aanbieden voor nieuwkomers.

Ook digitale vaardigheden worden belangrijker: steeds vaker wordt gevraagd iets via internet te regelen, en bij veel banen moet je kunnen omgaan met computers. Wanneer je moeite hebt met deze vaardigheden kun je lastiger meekomen. Bij het aanbod van taalcursussen in bibliotheken en taalhuizen is er daarom ook aandacht voor het verbeteren van digitale vaardigheden.

» Den Haag studentenstad

De Haagse Hogeschool en de Universiteit Leiden zorgen met hun 30.000 studenten ervoor dat Den Haag een echte Studentenstad is geworden. Studenten zijn een enorme aanwinst voor Den Haag. Zij beginnen vaak eigen maatschappelijke ondernemingen, vormen een talentenpool voor de (internationale) bedrijven in Den Haag en verlevendigen het uitgaansleven. We willen alle studenten boeien en binden. Dat gaan we doen door een goed studentenklimaat te scheppen. We pakken het tekort aan studentenwoningen aan. Binnen twee jaar moet de achterstand ingelopen zijn. De bouw van deze extra woningen is bovendien nodig om door te kunnen groeien als populaire studentenstad. We huisvesten studenten niet alleen in grote flats maar ook verspreid over de stad in grote en kleine complexen en eenheden. Zo verbinden we de stad met de hoger onderwijsinstellingen in de stad. Er moeten voldoende studieplekken zijn op locaties met openingstijden in het weekend. Ook geven we horeca de ruimte om een gezellig studentenleven buiten de collegezalen te creëren en staat de gemeente welwillend tegen nieuwe initiatieven vanuit de onderwijsinstellingen en studenten zelf om hun studietijd in Den Haag van verbeteren. Natuurlijk organiseert de gemeente samen met de studenten en de onderwijsinstellingen een echte introweek zodat aankomende studenten Den Haag goed leren kennen. Wij willen studenten ook meer betrekken bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Daarom willen wij vaker in gesprek gaan met studenten. De dialoog aangaan helpt bij het opzetten van een wederzijdse informatiewinning, waardoor Den Haag nog beter kan uitgroeien tot studentenstad. De verschillende jongerenorganisaties in Den Haag dienen hierbij een belangrijke rol te spelen. Daarbij willen wij studenten helpen om vrijwilligerswerk te doen in Den Haag.

De werkende stad

Den Haag is een geweldige stad om in te werken: vol kansen en mensen met ambitie. Door in het Haagse ondernemersklimaat te investeren, zorgen ondernemers voor nieuwe banen in de stad. We willen namelijk dat er in Den Haag voor iedereen kansen op werk zijn. Iedereen moet de kans hebben op een baan die past bij zijn of haar talent. We willen investeren in passende opleidingen om zo iedereen de kans te geven een baan te vinden en de hoge werkloosheid in Den Haag te bestrijden. Daarom richten we ons op groeiende en unieke sectoren in Den Haag. Op die manier concurreren we minder met andere steden én bouwen we voort op successen.

Nieuwe banen

» The Hague Security Delta (HSD)

The Hague Security Delta trekt veel innovatieve bedrijven, kennisinstellingen en (inter-) nationaal talent naar Den Haag. We gaan de positie van The Hague Security Delta verstevigen en uitbreiden. We gebruiken de inzet en expertise van het Innovation Quarter, de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid-Holland, om nog meer innovatieve bedrijven, kennisinstellingen, nationaal en internationaal talent te laten landen in Den Haag. Samenwerking met en de bundeling van krachten in de Metropoolregio Rotterdam - Den Haag (MRDH) en de omliggende gemeentes is hierbij essentieel. De ontwikkeling van de Haagse kenniseconomie leidt zo tot nieuwe banen in onze stad.

» Toeristen

Onze mooie stad is niet onopgemerkt gebleven als aantrekkelijke bestemming voor toeristen en de toerismesector groeit dan ook nog steeds. Daarmee is het één van de belangrijkste sectoren van de Haagse economie. Het beter benutten van de toeristische mogelijkheden in de Hofstad is niet alleen leuk voor de toeristen, maar ook goed voor Den Haag en de werkgelegenheid in de stad. Daarom willen we via Den Haag marketing meer investeren in de (inter-) nationale bekendheid van de stad door onder meer de stad vaker in beeld te laten zijn bij televisie en filmproducties.

Daarom steunen wij een sterk Haags Film Beleid. Om de stad nog aantrekkelijker te maken zal geïnvesteerd worden in de winkelstraten, in de openbare ruimte en de toegankelijkheid van de stad. Elke bezoeker moet zich direct welkom voelen in onze stad. Daarom zijn we trots op de stadsambassadeurs en blijven we deze inzetten bij grote evenementen. Ook onze infrastructuur moet beter ingericht worden voor onze gasten. Straten, wegen en pleinen liggen er vanzelfsprekend verzorgd bij. Voor de internationale bezoekers zorgen we ervoor dat alle communicatie in openbare ruimtes en OV ook in het Engels is. We plaatsen gratis waterpunten in de stad, creëren een openbaar WiFi-netwerk en voorzien in meer gratis, toegankelijke, openbare wc's.

» **Haagse horeca**

Toerisme is daarnaast goed voor de horecasector in Den Haag. Een bloeiende horecasector zorgt voor levendigheid en vertier in de stad. D66 erkent het belang van deze sector voor de Haagse economie en arbeidsmarkt. Wij geven horecaondernemers de ruimte om te bouwen aan onze bruisende stad. Een stad waar Hagenaars kunnen genieten, we studenten en expats aan ons kunnen binden en nog meer toeristen trekken. Daarom blijven we ons met de sector inzetten voor ruimere openingstijden en realistische geluidsnormen in de horeca en een soepel terras- en vergunningsbeleid in de binnenstad, de wijken rondom het centrum en Scheveningen. Horecaondernemers zijn daarnaast gebaat bij heldere regelgeving omtrent vergunningen en lokale belastingen en goede bereikbaarheid van de stad voor bezoekers.

» **Congressen & evenementen**

Den Haag is een gastvrije stad voor grootschalige congressen en evenementen. Tijdens dit bezoek zullen deze bezoekers willen ergens overnachten, iets eten en bezoeken bijvoorbeeld een museum. Dit is de kans om gasten te laten zien hoe leuk een verblijf in Den Haag is. We gaan daarom meer investeren in 'The Hague Convention Bureau' dat Den Haag promoot als congresstad.

D66 heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan de versterking van de Haagse kenniseconomie door de vestiging van internationale en innovatieve bedrijven te stimuleren. The Hague Security Delta -het innovatie- en kenniscluster van de stad- is daar het resultaat van. Den Haag is daardoor niet alleen de Internationale stad van 'Vrede en Recht', maar ook van 'Veiligheid'.

» Groene werkgelegenheid

De Haagse uitdagingen op het gebied van duurzaamheid bieden kansen voor werkgelegenheid. Zonnepanelen moeten worden geïnstalleerd en energiebesparende renovaties uitgevoerd. De energietransitie leidt tot het gebruik van nieuwe technieken op het gebied van isolatie, elektrische oplossingen en schone energie. We voorzien een forse economische impuls van de investeringen in duurzaamheid in de stad in de komende jaren met bijbehorende werkgelegenheid in deze sector. Daarvoor hebben we veel experts nodig.

» Kansen voor midden- en kleinbedrijf

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) is een belangrijk onderdeel van de Haagse economie en werkgelegenheid. Daarom verdient het een speciale rol in het Haags innovatiebeleid. Innovatiefondsen moeten voor MKB-bedrijven toegankelijk zijn. Dergelijke subsidieregelingen moeten helder en overzichtelijk zijn. Ook moeten MKB-ondernemers bij de gemeente terecht kunnen voor ondersteuning. De gemeente gaat met MKB-ondernemingen in gesprek om te bekijken hoe MKB-ers beter geholpen kunnen worden om hun bedrijf een succes te maken. Dit kan in allerlei factoren zitten, van aantrekkelijke winkelstraten en nieuwe trends in het bedrijfsleven, tot ondersteuning in het opstarten van een bedrijf en manieren voor ondernemers om energie te besparen. We blijven ons inzetten voor eerlijke kansen voor het MKB bij aanbestedingen en offerteprocedures die buiten de aanbestedingswet vallen en voor transparantie bij de gunningsprocessen. Binnen de metropoolregio Rotterdam-Den Haag kan onze gemeente een voortrekkers rol pakken om hier op te sturen. Het Haagse MKB willen wij ook bij buitenlandse reizen van collegeleden een rol geven. Voor de grotere MKB-bedrijven met de wens om te exporteren kan dit het nodige zetje in de rug geven om succesvol te worden. Wij willen ook de verbinding leggen tussen de HSD bedrijven en het MKB omdat ook de kleinere ondernemers het slachtoffer kunnen worden van bijvoorbeeld cybercriminaliteit. Met hulp van de HSD-bedrijven maken we het Haagse MKB weerbaarder tegen aanvallen via het internet.

Dankzij D66 worden er Tenderevents georganiseerd in Den Haag. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen lokale bedrijven in aanraking komen met recent in de markt gezette aanbestedingen, informatie krijgen over de formele aspecten van aanbestedingen en tips & tricks krijgen van experts.

Kansen op werk voor iedereen

» Talent benutten – van opleiding tot arbeidsmarkt

Voor een goede startkans op de arbeidsmarkt is het belangrijk dat beroepsopleidingen beter aansluiten op de (Haagse) arbeidsmarkt. We willen dat bereiken door onderwijsinstellingen meer samen te laten werken met maatschappelijke organisaties en bedrijven. (V)mbo-scholen moeten kinderen beter gaan begeleiden bij de keuze voor een vervolgopleiding. De juiste studiekeuzes leiden namelijk tot minder schooluitval en betere kansen op een passende baan. We willen samen met de Haagse scholen zorgen voor goede voorlichting bij studiekeuze, stageplekken en begeleiding bij de overstap van school naar werk. Hierbij is aandacht voor sectoren waar nu vraag naar arbeid is, zoals technische beroepen en de zorg, maar ook de ontwikkeling van sociale, communicatieve vaardigheden en sollicitatietrainingen. Haagse scholen moeten jongeren zo opleiden dat zij breed inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt.

Alle Haagse ondernemers, en sociale ondernemingen in het bijzonder, zijn onze partner bij het bestrijden van jeugdwerkloosheid. We sporen ondernemers aan om jongeren in dienst te nemen in leerwerkbanen. Nu is het voor Haagse jongeren niet altijd eenvoudig om een stage- of leerwerkplek te vinden. Daarnaast kost het voor ondernemers tijd om een geschikte stagiair(e) te werven. Het aanstellen van een stage- en leerwerkplekmakelaar bij de gemeente helpt ondernemers en studenten elkaar te vinden.

»» **Begeleiding naar werk**

We willen dat iedereen zoveel mogelijk zijn of haar eigen kracht kan benutten. Daarom stimuleren we dat iedereen die dat kan, ook daadwerkelijk werkt. We pleiten voor ondersteuning van die mensen die moeite hebben met het vinden van een baan; bijvoorbeeld nieuwkomers in onze stad of oudere werknemers. Deze ondersteuning kan variëren van bemiddeling naar (vrijwilligers-) werk, een stage, en omscholing of de ontwikkeling van competenties zoals (digitale/ Nederlandse taal-) vaardigheden. Het uitgangspunt dient daarbij te zijn dat de initiatieven leiden tot duurzame banen dan wel tot (weer) actief deelnemen aan de maatschappij. Wanneer dienstverbanden tijdelijk zijn, moet er aandacht zijn voor ontwikkeling en scholing, zodat mensen daarna toegerust zijn op het vinden van een andere baan. Ook moet de gemeente laagdrempelige voorlichting geven en ondersteuning bieden aan bedrijven voor het aannemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente heeft zelf een voorbeeldfunctie bij het aannemen van mensen met een arbeidsbeperking.

We willen dat Hagenaars zonder erkende diploma's in een gesimuleerde werkomgeving, een skills lab, hun vaardigheden kunnen laten zien. Daarna kunnen zij beter begeleid worden naar een baan die past bij hun kwaliteiten.

»» **Gelijke kansen op de arbeidsmarkt**

De veranderende Haagse economie vraagt om een open houding en samenwerking met elkaar. Een goede match tussen vraag en aanbod van arbeid op de Haagse arbeidsmarkt vraagt om het samenbrengen van werkgevers en werknemers van verschillende culturen. Wij willen dat de gemeente samen met Haagse ondernemersorganisaties hier initiatieven voor ontwikkelt. Bij sollicitatie- en communicatietrainingen voor werkzoekenden is er aandacht voor mogelijke culturele verschillen tussen de werkgever en de sollicitant.

»» **De gemeente als opdrachtgever**

De gemeente Den Haag is een grote opdrachtgever in de regio en creëert dus veel werk. We willen dat de gemeente offertes blijft beoordelen op basis van het opgegeven 'social return' van degene die het werk wil uitvoeren. De opdrachtnemer besteedt dan een percentage van de opdrachtwaarde aan de inzet voor groepen met een uitdaging op de arbeidsmarkt. Hierdoor vinden meer werkzoekenden en leerlingen een baan of stageplek.

Wij steunen het structureel invoeren van anoniem solliciteren bij de gemeente Den Haag. Het proactieve diversiteitsbeleid van de gemeente als grote werkgever in de stad, wordt voortgezet zodat de ambtenaren een afspiegeling worden van de inwoners van de stad.

De stad die armoede aanpakt

Ontslagen worden bij een reorganisatie, een huurachterstand oplopen én waterschade van een kapotte wasmachine. Wie op zo'n moment geen toereikende financiële buffer of een omgeving heeft die kan helpen, komt in de problemen. Geen ondenkbaar scenario voor veel Hagenaren. De weg terug naar een gezonde financiële situatie is vaak lastig. Eenmaal in de schulden stapelen rekeningen en stress zich op. De groep werkende armen groeit. Wel een baan hebben en toch niet rond kunnen komen is een onacceptabel gegeven voor D66 net als het feit dat bijna 25 procent van de Haagse kinderen opgroeit in armoede.

Armoede

»» Voorkomen en bestrijden van schulden

Om het ontstaan van schulden te beperken willen we dat het schuldenbeleid gericht is op preventie. Door middel van voorlichting op scholen, in buurthuizen en bij maatschappelijke organisaties willen we bewustzijn creëren en handvaten aanreiken om schulden te voorkomen. Hoe snel zit je in de schulden? Hoeveel geld moet je sparen? Hoe doe je dat het slimst?

Er moet een op maat gesneden en persoonlijke aanpak komen bij het opsporen en bestrijden van armoede. Er worden trajecten gestart die leiden tot duurzame gedragsveranderingen en meer financiële zelfstandigheid. Zo worden meer schulden voorkomen en komt iemand weer uit de schulden. D66 wil dat de gemeentelijke organisatie geen extra barrières opwerpt bij armoedeproblematiek. Hulp bij financiën, maar ook bijstand moet niet belemmerd worden door onnodige bureaucratie en ingewikkelde juridische taal. De gemeente is zo toegankelijk mogelijk bij financiële ondersteuning en dienstverlening en houdt daarbij rekening met mensen die moeite hebben met lezen en schrijven.

»» Vroege signalering schulden

Schulden kunnen snel ontstaan bij verlies (van een deel) van het inkomen of een opeenstapeling van omstandigheden. Wanneer schulden bij bijvoorbeeld woningcorporaties en nutsbedrijven vroeg worden gesignaleerd en aangepakt, kan erger worden voorkomen. Daar heeft iedereen baat bij. Daarom willen we dat er een vroege signalering komt van achterstanden bij woningcorporaties en nutsbedrijven. De incassopraktijk zal hier beter op moeten worden ingericht zodat er afspraken gemaakt kunnen worden met de debiteur en op aanvraag hulp kan worden geboden bij het regelen van de financiën.

De gemeente gaat het goede voorbeeld geven met de eigen incassopraktijk. Schuldeisersbeleid krijgt in Den Haag een andere vorm. Als iemand niet betaalt gaat de gemeente vanuit een zogenaamd 'debiteuren zorgplicht' ervoor zorgen dat de persoon richting betaling wordt geholpen en niet door middel van boetes nog verder in de problemen komt. Indien nodig neemt de gemeente het op zich om de Hagenaar richting de juiste instanties te helpen die kunnen helpen in schuldsituaties.

»» Opkopen schulden jongeren

Incassobureaus handelen in belang van de opdrachtgever en niet van de schuldenaar. Jongeren die te maken krijgen met oplopende incasso's komen hier lastig uit. Daarom beschouwen we het overnemen van schulden van jongeren onder strikte voorwaarden door de gemeente als een mogelijkheid, zodat zij weer een toekomst hebben.

» Regelluwe bijstand

De talenten van personen met een bijstandsuitkering moet optimaal worden benut zodat zij meer kans hebben om uiteindelijk zelf in hun financiën te kunnen voorzien. Daarom willen we dat Den Haag gaat experimenteren met een stimulerende en regelluwe bijstandsregeling. We vinden dat mensen in de bijstand de kans moeten krijgen om een (om)scholingstraject of studie te volgen een onderneming te starten, of €200 per maand bij te verdienen (onder minder strenge voorwaarden), zonder dat dit gevolgen heeft voor de uitkering. Daarnaast wil D66 een twee jaar durend experiment uitvoeren om ervaringen op te doen met basisinkomen. Dit experiment zal in samenwerking met een wetenschappelijke instelling worden uitgevoerd. De omvang van de testgroep zal voldoende omvangrijk zijn om valide conclusies te kunnen trekken.

» Bijzondere bijstand

Veel mensen met recht op bijzondere bijstand, vragen dit op dit moment niet aan. Deze voorziening is er voor mensen met een laag inkomen die de incidentele maar toch noodzakelijke kosten niet kunnen betalen. Personen die hier op basis van hun inkomen gebruik van kunnen maken, moeten voldoende informatie krijgen over de mogelijkheden.

» Ouderbijdrage en ontbijt op school

Niet alle kinderen kunnen meedoen aan schooluitjes en cultuureducatie. De huidige regelingen dekken niet alle kosten. Daarom pleiten we voor volledige bekostiging van de ouderbijdrage voor schooluitjes en culturele onderwijstrajecten voor gezinnen met een laag inkomen.

Kinderen mogen niet met honger in de schoolbanken plaatsnemen. Helaas gebeurt dit in Den Haag te vaak. Daarom willen wij het schoolontbijt introduceren voor alle kinderen die zonder ontbijt naar school gaan zodat ieder kind goed en geconcentreerd met de schooldag kan beginnen.

De culturele stad

Voor ons is cultuur een inspiratiebron voor iedereen. Kunst, cultuur en erfgoed kunnen verbinden en onderscheiden. Het zet ons aan tot denken, verruimt onze blik, daagt ons uit, maakt ons nieuwsgierig, ontroert en troost ons. Culturele uitingen houden ons en onze samenleving een spiegel voor. Cultuur zorgt voor verbinding tussen mensen met dezelfde en met een andere afkomst. Wij vinden een sterke culturele en creatieve sector dan ook een essentiële voorwaarde voor een open, ontwikkelde en verbonden stad. Cultuur heeft ook een economische waarde. De culturele sector levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van onze stad en de aantrekkelijkheid van Den Haag als vestigingsplaats en toeristische bestemming. Omdat onze stad groeit, en daarmee het aantal mensen dat wil genieten van de Haagse culturele sector, zullen we het budget voor de sector de aankomende jaren verhogen.

Onze Haagse culturele sector en erfgoed moeten ook toekomstbestendig zijn. Met de sector werken we aan financieel gezonde culturele instellingen en laten we onze gemeentemonumenten, kunstschaten en archieven in goede staat achter voor de generaties na ons.

Cultuur

» Cultuuronderwijs op zijn Haags

De gemeente heeft een belangrijke rol als het gaat om cultuur. Ieder kind in de stad moet in aanraking kunnen komen met cultuur. Cultuur stimuleert, prikkelt, daagt uit en leert kinderen de (sociale) vaardigheden van de toekomst. Er is de afgelopen jaren door de gemeente dan ook veel geïnvesteerd in cultuureducatie in Den Haag. Cultuurcoaches ondersteunen de scholen bij het cultuuronderwijs.

We blijven investeren in cultuureducatie in het primair onderwijs en zien graag ook een uitbreiding naar het voortgezet onderwijs. Cultuureducatie neemt een belangrijke rol in binnen de brede buurtschool waar de brede ontwikkeling van het kind voorop staat. Ook na schooltijd willen we dat ieder kind toegang heeft tot kunst, cultuur en(nieuwe) media. Dit kan dichtbij huis bij een cultuuranter. Ieder stadsdeel heeft een cultuuranter, zoals een theater, bibliotheek of museum waar culturele activiteiten voor het hele stadsdeel georganiseerd worden. We stimuleren dat de cultuuranter samenwerking zoeken met andere culturele disciplines, bijvoorbeeld door het tentoonstellen van kunst in muziektheaters en concerten in bibliotheken.

» De financiën van de culturele sector

Den Haag heeft een bloeiende culturele sector. Na jaren van beperktere financiële middelen, is er geld nodig voor meer creativiteit, innovatie en vernieuwing. Alleen dan kunnen instellingen bloeiend blijven. We verhogen het bedrag voor subsidies aan de culturele sector, zowel de projectsubsidies als de middelen in het meerjarenbeleidsplan Kunst en Cultuur. We willen dat de gemeente samen met de sector onderzoekt of de manier van subsidieverstrekking en verantwoording tot goede uitkomsten leidt. Administratieve rompslomp moet voorkomen worden omdat dit een grote belasting kan vormen voor kleine stellingen en instellingen die voor het eerst subsidie krijgen. Alle culturele instellingen moeten zowel hun financiële als artistieke bedrijfsvoering op orde hebben. We zijn voorstander van vormen van marktwerking en cultureel ondernemerschap in de sector.

» Cultuur voor en van iedereen

In Den Haag wonen, werken en verblijven mensen met vrijwel alle nationaliteiten uit de wereld. Ook in de culturele sector willen we dat diversiteit zichtbaar is. Kunst en cultuur moeten voor iedereen toegankelijk zijn en een divers publiek aanspreken. Er moet voldoende aandacht zijn voor de ontwikkeling van de artistieke talenten van inwoners en van nieuwkomers. De vele amateurgezelschappen in onze stad vervullen hierin een belangrijke rol. We pleiten voor betere ondersteuning vanuit de gemeente aan deze gezelschappen met bijzondere aandacht voor de beschikbaarheid van betaalbare oefenruimte. Een centraal coördinatiepunt waarbij oefenruimte gevraagd en aangeboden kan worden, kan hier uitkomst bieden.

»» **Toegankelijke bibliotheken en mediacoaches**

We willen dat wijkbibliotheken op een laagdrempelige manier toegankelijk zijn voor jong en oud. Om deze toegankelijkheid te behouden en gezinnen de gelegenheid te geven in het hele weekend de bibliotheek te bezoeken moeten wijkbibliotheken ook op zondag open zijn. Media in al haar vormen, kranten, online en sociale media, hebben een belangrijke rol in onze samenleving. Het kunnen om gaan met deze media is een belangrijke vaardigheid die onmisbaar is in ons digitale tijdperk. Daarom krijgen Haagse bibliotheken mediacoaches. Jong en oud leren zo over media maar ook over het op waarde schatten van nieuwsbronnen en het herkennen van nepnieuws.

»» **Toegankelijk Onderwijs- en Cultuurcentrum (OCC)**

Vol verwachting kijken we uit naar de opening van het onderwijs en cultuurcentrum (OCC). Het Residentie Orkest, het Nederlands Dans Theater en het Koninklijk Conservatorium vestigen zich in dit gebouw. We hebben een bruisend centrum voor ogen waar je makkelijk binnenloopt om een lunchconcert bij te wonen of een muzikles te volgen. We willen een flitsende opening voor iedereen in de stad, met een toegankelijke en vernieuwende programmering. Het nieuwe OCC zal Den Haag internationaal op de kaart zetten. Instellingen binnen het OCC moeten samen optrekken in programmering, talentontwikkeling én educatie om het beste uit het gebouw te halen. Het OCC moet daarnaast ook ruimte bieden voor de programmering van andere

Haagse culturele instellingen en gezelschappen; bijvoorbeeld voor grote shows die niet in andere theaters passen of juist voor kleinschalige evenementen die passen bij de functie van het nieuwe centrum.

»» **Cultuur en economie**

Wie een voorstelling of evenement bezoekt eet vaak een hapje vooraf, of haalt achteraf een ijsje. Alle Haagse ondernemers hebben profijt van een bloeiende culturele sector en daarmee een bloeiende stad. De gemeente dient het aanbod van kunst en cultuur te stimuleren door middel van projectsubsidies maar ook door als stad de organisatie van grote culturele evenementen te faciliteren. Een hoogtepunt zoals het jubileumjaar van De Stijl in 2017 zorgt voor meer cultureel initiatief en economische bedrijvigheid. Cultuur trekt bezoekers naar de stad en biedt allerlei vormen van vrijetijdsbesteding aan de inwoners van onze stad. Den Haag Marketing blijft van onverminderd belang om het culturele aanbod van Den Haag in binnen- en buitenland te promoten. Zo worden er steeds meer overnachtingen in de stad geboekt. Dit succes willen we verder uitbreiden door bij ieder bezoek aan een museum of klassiek concert onze gasten te verleiden dit te combineren met een hotelovernachting.

»» **Museumkwartier**

Den Haag werkt hard aan de ontwikkeling van een museumkwartier. In de binnenstad van Den Haag zijn veel musea, bezienswaardigheden en culturele instellingen te vinden rondom het Lange Voorhout, de Hofvijver en het Binnenhof. Wij pleiten voor ambitie en ruimte voor de culturele ondernemers bij het voortzetten hiervan. Het museumkwartier zorgt voor een verbindende functie in de Haagse binnenstad. We zien een herbestemming van het voormalige pand van de ambassade van de Verenigde Staten als onderdeel binnen het museumkwartier als grote kans. Een belangrijke trekpleister in het museumkwartier is het Binnenhof; de icoon van de Nederlandse politiek. Onderhoud aan het Binnenhof is belangrijk en vanaf 2020 zal de grote renovatie door het Rijksvastgoedbedrijf beginnen. We willen een toegankelijk Binnenhof, zodat tijdens de renovatie de gebruikers en bezoekers van dit icoon in de stad kunnen blijven genieten en Haagse ondernemers niet de dupe worden van de renovatiewerkzaamheden.

»» **Evenementen en festivals**

Evenementen en festivals zorgen voor een bruisende, aantrekkelijke stad waar het leuk is om je tijd door te brengen. Door het jaar heen worden inmiddels vele evenementen en festivals georganiseerd zoals het Zeeheldenfestival, het Vuurwerkfestival Scheveningen en Jazz in de gracht. Hier moet ruimte voor zijn en blijven en daarom zijn we voorstander van een ruim vergunningenbeleid met oog voor de belangen van omwonenden en aantasting van het groen.

Het vergunningenbeleid moet duidelijk zijn met redelijke termijnen voor aanvragen zodat organisatoren van evenementen en festivals tijdig weten waar zij aan toe zijn en teleurstellingen worden voorkomen. De gemeente ziet toe op de goede en veilige organisatie van evenementen.

» **Vrede, recht en cultuur**

Den Haag is de internationale stad van Vrede en Recht. Dit werkt versterkend voor Den Haag als cultuurstad. Het internationale profiel is interessant voor de programmering van culturele instellingen. Om hier goed op in te spelen zien we graag een bredere, internationale, Engelstalige programmering bij culturele instellingen. Den Haag staat vol bekend en onbekend historisch erfgoed. Met de vele historische gebouwen herbeleef je de geschiedenis in Den Haag. Het Koninklijk erfgoed zo als het Paleis Noordeinde en de Koninklijke Stallen zien we graag vaker geopend voor het publiek. Daarnaast moet Den Haag meer werk maken van haar positie als Hofstad door de historie van Grafelijk jachtslot tot Koninklijke residentie door de eeuwen heen beter zichtbaar te maken.

In 2015 presenteerde D66 het actieplan Koninklijk toerisme. Daarin stond als belangrijkste punt dat de paleizen voor het publiek toegankelijk gemaakt moeten worden. In 2016 en 2017 opende Paleis Noordeinde zijn deuren. De kaartjes waren al snel uitverkocht en de opening wordt een jaarlijks terugkerend evenement.

De gezonde stad

Alle Hagenaars moeten een zo gezond mogelijk leven kunnen leiden. D66 stelt de mens centraal en niet de ziekte. We investeren dan ook in het kunnen voeren van eigen regie in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. We willen meer nadruk op preventie. Niemand wil ziek zijn en daarom moeten we de kans dat iemand het wordt zo klein mogelijk maken. Dat doen we door roken te ontmoedigen en gezond eten, sport en bewegen aan te moedigen. De zorg raakt ons allemaal: ouderen, jongeren, hetero's, LHBTI's, mensen met een beperking, alleenstaanden en samenwonenden/gehuwden. We willen dat de inwoners van Den Haag toegang hebben tot goede hulp en zorg wanneer zij dit nodig hebben. We vertrouwen daarbij op de kracht van professionals en cliëntenraden. Zij moeten de ruimte krijgen hun werk goed te kunnen doen. Wie een zorgbehoefte heeft mag eigen zorg inkopen. De gemeente zorgt dat iedere Hagenaar zorg kan krijgen die de gemeente heeft ingekocht. Wie een zorgbehoefte heeft mag ook zelf zijn eigen zorg inkopen. De gemeente gaat actief sturen op het naleven van kwaliteitsnormen bij zorgaanbieders. De menselijke maat komt daarmee terug. Kwaliteit, de beleving van de cliënt, samenwerking tussen instanties en zelfstandigheid van de professionals staan centraal. De gemeente streeft naar goede samenwerking zodat Hagenaren geen last hebben van de schotten tussen gemeentelijk gefinancierde zorg, zorgverzekeringswet en Wet langdurige zorg en er daarnaast geen onnodige bureaucratische kosten ontstaan.

Zorg

» De beste jeugdhulp

Wij willen dat in de jeugdhulp meer nadruk komt te liggen op preventie. We pleiten ervoor dat een sociaal-maatschappelijk werker aanwezig is op alle Haagse scholen om deze taak te vervullen. Scholen zijn de beste plaats om problemen vroeg te signaleren en op te pakken.

We vertrouwen op de professionals in de jeugdhulp. Er worden meerjarencontracten met jeugdhulpaanbieders afgesloten. Het is belangrijk dat professionals ruimte krijgen én nemen om samen met ouders de juiste oplossing te vinden voor ieder kind, ook als dat een onconventionele oplossing is. Een belangrijk probleem in de jeugdhulp is echter de hoge werkdruk. Dit zorgt voor een hoog verloop van professionals en daarmee verdwijnt ook kennis. Verlies van waardevolle zorgverleners moet voorkomen worden door te investeren in mensen en kwaliteit van zorg. De gemeente moet hier als inkoper van zorg actief verantwoordelijkheid in nemen en de inkoopcriteria aan laten sluiten bij de verslaglegging van de zorgprofessionals. Via de inkoop investeren we ook in scholing, coaching en intervisie voor medewerkers. Daarnaast willen we dat de medewerkers in de jeugdhulp een goede afspiegeling van de samenleving zijn. De toegang tot de jeugdhulp kan nog altijd beter, net als de samenwerking tussen verschillende instanties. We willen dat instanties zich ervan bewust zijn dat alleen door goede samenwerking een passende en werkende oplossing voor het kind gevonden kan worden. Om dit beter te faciliteren willen we dat de gemeente ervoor zorgt dat alle betrokken instanties samenwerken vanuit het principe van één gezamenlijk plan voor het kind. Een casemanager is verantwoordelijk voor de coördinatie van alle zorg en fungeert ook als aanspreekpunt voor het kind, diens familie en externe instanties als de school. Er moet aan het begin van een hulptraject zwaarder worden ingezet op betere diagnostiek, waardoor gerichtere verwijzingen mogelijk zijn. Dit voorkomt tijdverlies in de (juiste) behandeling en verkleint het risico op calamiteiten doordat te 'lichte' hulp is ingezet.

We gaan een oplossing bieden voor jongeren die na hun achttiende geen recht meer hebben op jeugdhulp. Jongeren die het nodig hebben krijgen zorg, ongeacht hun leeftijd. Jongeren die er klaar voor zijn maken samen met de zorgverlener een toekomstplan om zich voor te bereiden op een zelfstandig leven. Verder zorgen we ervoor dat er voldoende woningen of kamers zijn voor deze jongeren.

» Wet maatschappelijke ondersteuning

Alle inwoners van Den Haag hebben recht op kwalitatief goede zorg. De gemeente is sinds enkele jaren verantwoordelijk voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Er is sindsdien al veel bereikt, maar wij willen deze zorg nog beter inrichten. Hier moet voldoende oog zijn voor de diverse kenmerken van de verschillende gebruikers.

We willen dat thuiszorginstellingen en beschermde woonvoorzieningen mensgericht beleid voeren. De medewerkers zijn zich bewust van het bestaan van alle vormen van diversiteit onder de cliëntèle. We willen dat de cliënt veel meer centraal komt te staan en dat gezondheidswinst inzichtelijk wordt gemaakt. Cliënttevredenheid moet regelmatig door zorgaanbieders gerapporteerd worden aan de gemeente. De informatie over de kwaliteit van de zorg die hiermee beschikbaar komt, is per aanbieder terug te vinden op een website van de gemeente. Hierdoor kunnen Hagenaars geïnformeerd keuzes maken over hun zorg, en zo de zorgaanbieder kiezen die bij hen past. Cliëntenraden helpen Hagenaren vervolgens met hun inspraak op de zorg die ze hebben ontvangen. De gemeente gaat er op toezien dat die cliëntenraden goed functioneren en zorgt voor onafhankelijke kwaliteitscontroles op alle zorg die is aanbesteed. Net als bij de jeugdhulp, toont de gemeente Den Haag zich een verstandige en goede opdrachtgever. Dit houdt in dat bij zowel aanbestedingen als bij inkoop van zorg en dienstverlening ook geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van de medewerkers middels scholing en ontwikkeling. Daarnaast gaat de gemeente bij de tarieven uit van de dan geldende cao. Via een persoonsgebonden budget houden mensen regie over hun zorginkopen. Wij willen dan ook dat dit budget blijft bestaan. Als iemand kiest voor zorg via een persoonsgebonden budget, dan willen we dat het mogelijk is om ondersteuning te verkrijgen in de administratie van dat budget en vragen te stellen over wat er mogelijk is met het budget. De gemeente moet de gemaakte afspraken over goed werkgeverschap met zorgaanbieders handhaven te beginnen door ook voor verzorgenden die via een PGB werken een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) verplicht te stellen. Werknemers moeten tegen eerlijke arbeidsvoorwaarden hun werk doen, alleen zo kunnen zij de goede zorg leveren aan hun cliënten.

» Heldere en efficiënte zorgaanvraag

Wanneer er een hulpvraag is, is het belangrijk dat er door de zorgaanbieder snel in contact wordt getreden met de zorgvrager. Anders is de zorg niet toegankelijk. Het is dan ook belangrijk dat het aanvraagproces van zorg versimpeld en versneld wordt en dat het proces efficiënter wordt ingericht. Als de aanvrager hierbij gebaat is, moet de aanvraag tijdens een persoonlijk gesprek kunnen worden gedaan.

Onder verantwoordelijkheid van D66 zijn de belangrijkste problemen in de jeugdhulp voortvarend aangepakt: de wachtlijsten zijn teruggedrongen en de zorg is beter georganiseerd.

Mensen die voor het eerst te maken krijgen met een zorgvraag en mensen voor wie de zorgbehoefte verandert, moeten goed geholpen worden. Daarom is het belangrijk dat het zowel bij de aanvraag als in het traject daarna duidelijk is dat er cliëntondersteuning is. Deze cliëntondersteuning moet ook een belangrijke rol spelen tijdens het onderzoek en het aansluitende advies van de gemeente. Om te voorkomen dat een cliënt in vervelende rompslomp terecht komt, moet er gerealiseerd worden dat bij zorgaanvragen rekening wordt gehouden met de behoefte van de zorgaanvrager. We willen dat huishoudelijke hulp, begeleiding en persoonlijke verzorging zo veel mogelijk door één persoon wordt uitgevoerd. Daarbij wordt de wijkverpleegkundige de 'spin in het web' en houdt de eindregie. Dat leidt tot hoogwaardige zorg en goede, persoonlijke verzorging voor cliënten.

»» **Innovatieve zorg**

Innovaties in de zorg kunnen de zorg beter maken. De gemeente kan hier een aanjagende rol in spelen. Een voorbeeld van een innovatie in de zorg is zelfcontrole bij chronisch zieke patiënten. Die moeten nu vaak voor controle naar een gezondheidscentrum of ziekenhuis. Door middel van zelfcontrole (zoals bloedsuiker of bloeddruk), waarbij gegevens via een app kunnen worden doorgezet naar hun hulpverlener, kunnen cliënten frequenter gevolgd worden door hun arts zonder extra reistijd. We willen dat er meer pilots komen voor innovatieve oplossingen bij Haagse zorgprofessionals in samenwerking met zorgverzekeraars.

»» **Actieve ouderen**

Onze stad kent een groeiende groep senioren. Daarom moeten er voldoende voorzieningen zijn voor de ouderen in onze stad. Ouderen krijgen zekerheid van professionele ondersteuning en sociaal contact in de nabijheid van hun woning. Het uitgangspunt daarbij dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. De gemeente kan ondersteuning bieden indien woningaanpassingen nodig zijn.

D66 zet zich in voor toegankelijke zorg. Daarom deed D66 voorstellen bureaucratie tegen te gaan. Mensen kunnen nu zelf spoedaanvragen doen en binnen twee dagen hulp ontvangen. D66 heeft verzocht de aanvragen minder ingewikkeld te maken en heeft D66 aanpassingen aan de aanvraag gedaan die voorkomen dat mensen in een bureaucratische molen terecht komen.

Soms willen meerdere generaties, of groepen ouderen, onder één dak wonen. Dan kunnen ze elkaar helpen. Dan kan het nodig zijn om de woning aan te passen. Dit stuit nu weleens op belemmerende regels. Wij willen dat dit gemakkelijker wordt.

Buurtgerichte ouderennetwerken moeten door de gemeente worden gestimuleerd en waar nodig gesubsidieerd. Bij buurtactiviteiten willen we dat er rekening gehouden wordt met oudere buurtbewoners. Hierdoor komt er meer interactie tussen buurtbewoners van verschillende leeftijden en wordt vereenzaming van oudere bewoners tegen gegaan. Wij vinden dat iedereen in Den Haag mee moet kunnen doen, ongeacht eventuele beperking. Daarom willen we een aantal voorzieningen verbeteren. Alle gebouwen met een publieke functie dienen gemakkelijk voor iedereen te betreden te zijn. Bij infrastructurele herinrichtingen en ontwikkelingen wordt rekening gehouden met voldoende invalideparkeerplaatsen, de breedte en begaanbaarheid van en opgangen naar voet- en fietspaden. Geschikte voet- en fietspaden in combinatie met goed toegankelijk openbaar vervoer zorgen ervoor dat mindervaliden verbonden kunnen blijven met hun omgeving.

» Ondersteuning van mantelzorgers

Mantelzorg is een belangrijke maar ook zware taak, waarbij ontlasting voor de mantelzorger op zijn tijd essentieel is. Daarom willen we dat (jonge) Haagse mantelzorgers ondersteund worden. Ondersteuning gedurende een korte periode in de

vorm van extra handen of een logeervoorziening voor de persoon die mantelzorg nodig heeft kan daarbij helpen en wordt door de gemeente gefaciliteerd.

» Zorg voor kwetsbare groepen

Vanwege een beperking kunnen niet alle Hagenaars geheel zelfstandig functioneren. Een deel van deze groep heeft geen toegang tot zorg of ontwijkt deze. We willen dat kwetsbare groepen zoals verwarde personen, verslaafden en daklozen worden geholpen. Tegelijkertijd kan zo overlast worden voorkomen. Extreem kwetsbare mensen verdienen opvang. De opvang van ernstig verslaafden, verwarde personen en van daklozen moet er op gericht zijn om hen naar een stabiele leefomgeving te begeleiden waarbij zij zoveel mogelijk mee kunnen doen in de maatschappij. Binnen de groep vluchtelingen kan veel leed voorkomen worden als personen met een verhoogde kans op psychische aandoeningen zoals post-traumatisch stresssyndroom direct in een geschikt traject worden opgevangen.

» Preventie: gezond eten en sporten

Wij willen dat alle Hagenaren een gezond leven kunnen leiden. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor een gezonde levensstijl. Sport en bewegen zijn hiervoor van groot belang, net als gezond eten. Dit draagt bij aan de kwaliteit van leven. De gemeente Den Haag maakt toegang tot gezond eten, sport en beweging eenvoudig, zowel op jonge leeftijd als op oudere leeftijd.

Een gezonde levensstijl is iets wat van jongs af aan geleerd kan worden. Daarom willen we gezond eten in schoolkantines en ervoor zorgen dat kinderen bewegen op school via gymlessen en zwemlessen. Samen met zorgverzekeraars gaan we kijken of er een pilot gestart kan worden om obesitas te voorkomen. Hierbij zal bewegen en gezond eten de insteek van de pilot zijn. Gezond leven betekent ook dat er niet meer gerookt wordt. We zetten in op het rookvrij maken van openbare ruimtes zoals sportvelden en speelpleinen. Ook is de inzet om de terreinen rondom de ziekenhuizen rookvrij te maken. Verder zorgen we voor goede voorlichting. Hiermee voorkomen we dat Hagenaars beginnen met roken, en dat ze weten waar ze terecht kunnen voor begeleiding om te stoppen met roken.

» Softdrugs

Voorlichting over drugs vermindert de kans dat mensen onverantwoord drugs gebruiken met de bijbehorende risico's voor de gezondheid van de gebruiker. Softdrugs moeten net als sterke drank veilig en gereguleerd aangeboden worden. We willen dat Den Haag voorop loopt in het experimenteren met een gereguleerd drugsbeleid. De concentratie van coffeeshops in delen van de stad willen we met het oog op de aanloopoverlast verspreiden.

De stad in beweging

Den Haag is een sportieve stad. Sport en bewegen zijn nodig voor een gezonde en vitale bevolking. Beweging zorgt zowel voor fysiek welzijn als voor mentale weerbaarheid. Sport is daarnaast een prachtig verbindend element in onze stad. Nog niet voor iedereen is het een gewoonte om te sporten en dat een leven lang te blijven doen. Daarom willen we dat in de komende jaren nog meer mensen in beweging komen. Dit doen we door versterking van de aandacht voor sport, de sportinfrastructuur en het verenigingsleven. Investeren in sport is een goede investering in welzijn en leefbaarheid.

Bewegen

» Meer en vaker bewegen

Mensen die frequent sporten profiteren van vele gezondheidsvoordelen, zoals een kleinere kans op hart- en vaatziekten, diabetes en depressieve symptomen. We streven ernaar dat alle inwoners van Den Haag minimaal tweeenhalf uur bewegen per week, verspreid over een aantal dagen. Om deze doelstelling te behalen investeren we in bewustwording, in sportinfrastructuur en de kwaliteit van het verenigingsleven. De inzet van buurtsportcoaches is een effectief instrument om Hagenaars in beweging te krijgen. Daarom stellen wij voor deze aanpak te handhaven en bij voorkeur uit te breiden naar andere wijken waar sportdeelname moeizaam op gang komt. Een studie-, werk- en woonomgeving die sporten en bewegen stimuleert is van groot belang, inclusief actieve vormen van woon-werkverkeer. Fietsen is een eenvoudige manier om in beweging te zijn en stimuleren we dan ook door het aantrekkelijker maken van fietsroutes. Fietsen is een eenvoudige manier om meer te bewegen. Dit stimuleren we dan ook door fietsroutes veilig en toegankelijk te maken. Sport dient voor iedereen financieel toegankelijk te zijn. In dat kader vinden we dat de Ooievaarspas een belangrijke rol moet blijven spelen om sport toegankelijk te houden.

» Beginnen bij de jeugd

Eén op de vijf kinderen in Den Haag heeft overgewicht. Bewegingsprogramma's zijn belangrijk bij het aanpakken van overgewicht, maar ook ter preventie van ernstige gezondheidsproblemen in de toekomst. Wie jong de waarde van sporten ontdekt, heeft daar een leven lang plezier van. Extra aandacht voor sporten op jonge leeftijd is belangrijk. Het zorgt voor een betere gezondheid van kinderen en bespaart hoge zorgkosten in de toekomst. In het Haagse basisonderwijs willen we daarom dat ieder kind minimaal twee uur per week sport onder begeleiding van een vakleerkracht en daarnaast meer ruimte krijgt voor sport en spel binnen en buiten het klaslokaal. Scholen worden hiervoor door de gemeente financieel ondersteund bij het aannemen van een vakleerkracht of het aanbieden van schoolzwemmen. Scholen die zelf het initiatief ontplooiën om een sporttuin op te zetten, kunnen rekenen op financiële ondersteuning van de gemeente.

» Sporten in de buitenlucht

Den Haag is de ideale stad om individuele sporten in de buitenlucht te beoefenen. De stad heeft prachtige routes om te wandelen, hardlopen, fietsen of skaten. We willen de aansluiting van deze routes op onder andere Midden-Delfland en het Nationaal Park Hollandse Duinen verbeteren. Faciliteiten zoals buitensportplaatsen breiden we uit. Ook is Den Haag door haar ligging aan de zee bijzonder geschikt voor watersporten als zeilen, surfen en kiten. Om heel Den Haag de mogelijkheid te geven om te sporten zal de gemeente bij het inrichten van deze openbare sportvoorzieningen rekening houden met toegankelijkheid voor minder validen en senioren.

De groene zone in Den Haag Zuid, bestaande uit de Uithof, Madestein, Ockenburgh en Kijkduin, is een uniek gebied waar veel Hagenaars al gebruik van maken om te sporten. Dit gebied willen we nog meer ontwikkelen als dé plek om te sporten in Den Haag. In dit kader dient de gemeente oog te hebben voor het nieuwe type sportondernemers dat bootcamp of skaten aanbiedt en met hen de samenwerking aan te gaan.

» Zwemmen hoort erbij

Den Haag heeft als stad aan zee een natuurlijke reden om kinderen te leren zwemmen. Daarom dient de gemeente het aanbod aan zwemlessen te vergroten, zodat de wachtlijsten korter worden. Dan kunnen meer kinderen op jonge leeftijd zwemmen.

» Vitale verenigingen

Den Haag kent meer dan 270 sportverenigingen. Een groot deel van de verenigingen heeft een maatschappelijke functie door samenwerking op te zoeken met maatschappelijke partners in de buurt. De helft van de Haagse verenigingen is vitaal. Zij kunnen zowel financieel als organisatorisch tegen een stootje. Er is daarmee dus ruimte voor verbetering in het Haagse verenigingsleven. Sportsupport is het expertisecentrum voor sportverenigingen. Wij willen de ondersteuning die Sportsupport biedt uitbreiden zodat verenigingen hier kunnen aankloppen om hun vereniging financieel gezond en vitaal te houden. Vrijwilligers vormen de basis waardoor een vereniging kan bestaan. Vrijwilligers zorgen voor een bloeiend sportleven voor jeugd en volwassenen.

Vrijwilligerswerk geeft daarnaast ook voldoening en ervaring die ook van pas komt bij het vinden van werk. De gemeente ondersteunt het vrijwilligerswerk dan ook met deskundigheidsbevordering de bestuurders van de verenigingen. Zo kunnen bestuurders bijvoorbeeld zich bijspijkeren als het gaat om het ontwikkelen van beleid op het gebied van financiën en fondsenwerving, en over het behoud van leden en vrijwilligers. Daartoe stelt de gemeente een fonds in voor deskundigheidsbevordering voor het kader van sportverenigingen.

»» **Drempel verlagen voor sport**

Voor veel mensen is bij sporten de stap 'van denken naar doen' nog groot. We willen deze drempel verlagen. Dit kan door mensen bewust te maken hoe sport hun eigen leven beter maakt en welke mogelijkheden er in hun omgeving zijn. De mogelijkheden in Den Haag zijn legio. In de afgelopen jaren is al flink geïnvesteerd in onder andere het topsportcentrum in het Zuiderpark en het zeezeilcentrum in de Scheveningse haven. Daarvan kan iedere Hagenaar nu van profiteren. Den Haag heeft veel prachtige parken, fiets- en hardlooproutes, sportvelden en zwembaden. We willen dat alle informatie daarover voor Hagenaars beschikbaar is via een overzichtelijke gratis sportapp. Door middel van deze app kunnen Hagenaars optimaal gebruik maken van de vele mooie sportmogelijkheden die de stad biedt. Informatie over de persoonlijke voordelen en sportaanbod is zo namelijk eenvoudig te vinden.

»» **Respect in de sport**

Sportverenigingen en sportvelden zijn plekken waar dwarsdoorsneden van de samenleving elkaar ontmoeten en met elkaar plezier hebben. Dat willen we bevorderen. In de sport zijn de regels voor iedereen gelijk. Toch voelt nog steeds niet iedereen zich op zijn gemak op het sportveld, in de sportzaal of de kleedkamer. Iemands afkomst of seksuele geaardheid mag nooit een drempel zijn om te gaan sporten. We willen daarom dat alle Haagse sportverenigingen aandacht hebben voor dit onderwerp. Hierbij kan ondersteuning verkregen worden vanuit de gemeente via Sportsupport.

»» **Sportevenementen**

Sportevenementen brengen Hagenaars bij elkaar en inspireren om te gaan sporten. Daarom is het belangrijk dat we blijven werken aan Den Haag als sportstad door jaarlijks grote evenementen te organiseren, zowel op topniveau als voor de recreatiesport. Daarom is het belangrijk dat we blijven werken aan Den Haag als sportstad door jaarlijks grote evenementen te organiseren, zowel op topniveau als voor de recreatiesport. In 2018 is Den Haag een van de speelsteden van het EK beachvolleybal en de WK zitvolleybal, en zal de finish van de Volvo Ocean Race in Scheveningen zijn. Op recreatief niveau zijn de Stadsspelen (het sportfestival van Den Haag) een mooi voorbeeld dat we graag willen uitbreiden.

Maar ook de Special Olympics waar Den Haag in 2020 gastheer van is, zijn een uitgelezen moment om sportiviteit onder de aandacht te brengen.

» Toegankelijke sport

Sport dient ook makkelijk toegankelijk te zijn voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en chronisch zieken. Sportverenigingen moeten met behulp van de gemeente ervoor zorgen dat de aangeboden faciliteiten ook bruikbaar zijn voor mensen met een beperking. Vervoer van en naar sportaccommodaties speelt hierbij een belangrijke rol en vraagt extra aandacht. Maar ter plekke moeten voorzieningen aanwezig zijn voor mensen met een beperking, zoals voldoende invalide parkeerplaatsen, de aanwezigheid van liften, en toegankelijke invalidentoiletten. De aanloop naar de Special Olympics die in 2020 vormt een ideale gelegenheid om samenwerkingen in de Haagse sportwereld structureel beter in te richten voor deze doelgroep.

De vrije en veilige stad

Wij willen dat Hagenaren leven in vrijheid en veiligheid: dat zij kunnen gaan en staan waar zij willen. Waar dat niet vanzelfsprekend is, is het de taak van de overheid ervoor te zorgen dat mensen vrij zijn en zich veilig voelen.

Wij kiezen voor een stevig veiligheidsbeleid en zetten daarnaast in op preventie. We zorgen ervoor dat discriminatie wordt tegengegaan, de politie voldoende draagvlak heeft en aanwezig is in de wijk, en radicalisering van personen wordt tegen gegaan. Zo houden we de stad veilig.

Veiligheid

»» Meer wijkagenten

Er moeten meer wijkagenten komen. Wijkagenten en –teams zijn de ogen en oren van de politie op straat. Zij komen in de hele wijk over de vloer bij bewoners en instanties. Daarmee zijn ze het eerste aanspreekpunt voor bewoners en hebben zij een onmisbare verbindende rol. Voor een breed draagvlak in de samenleving is het goed dat politieteams een diverse samenstelling hebben die past bij de wijk. Teams zijn bovendien effectiever als ze de talen en culturen van buurtbewoners kennen, omdat zij dan goed weten wat er speelt. Wij willen dat team- en bureauchefs meer invloed krijgen op het personeelsbeleid. Ook willen we dat signalen van over- en onderbezetting op politiebureaus serieus worden opgepakt.

»» Neutraal benaderen

De politie moet mensen staande houden op basis van gedrag en niet op basis van uiterlijke kenmerken. Zo voorkomen we dat inwoners vertrouwen in het gezag verliezen. Een politiekorps met een samenstelling van diverse culturen en achtergronden helpt daarbij. Daarnaast volgen we de pilots met bodycams met interesse. Zij dragen mogelijk bij in het de-escaleren van bedreigende situaties en beschermen zowel de burger als de agent tegen willekeur en verwijten. Bovendien kunnen de video's van geëscaleerde situaties die door omstanders worden gemaakt en verspreid een onvolledig beeld geven van een situatie die vervolgens wijdverspreid op internet komen te staan. Via bodycams kan een situatie neutraal in beeld gebracht worden.

»» Mobiliseren van bewoners

We geloven in een buurtgericht veiligheidsbeleid, waarbij in samenspraak tussen gemeente, Hagenaren en politie op buurtniveau de prioriteiten worden gesteld. Wijken kunnen heel weerbaar zijn wanneer bewoners zich mobiliseren tegen vormen van criminaliteit en overlast. Die initiatieven willen we ondersteunen. Daarom steunen we Buurt Interventie Teams (BIT) en zien hen als spil in een veilige wijk.

»» Voorkomen van radicalisering

In Den Haag zijn er jongeren die zich aangetrokken voelen tot jihadisme, of zelfs zijn vertrokken naar Syrië en mogelijk terugkomen. Hoewel het om een klein aantal jongeren gaat, zijn zij een serieuze bedreiging voor de veiligheid van onze stad. Met het Veiligheidshuis, waar instellingen op het gebied van justitie, zorg en openbare orde en veiligheid samenwerken, lopen we in Den Haag voorop als het gaat om expertise over en het aanpakken van dit probleem. Die voorsprong moeten we behouden en verankeren. Individuen die verbonden zijn aan extremistische organisaties worden nauwlettend in de gaten gehouden, indien nodig met meer veiligheidspersoneel.

We willen voorkomen dat mensen zich aangetrokken voelen tot radicale ideeën. Daarom leren we onze kinderen om kritisch te denken. Uit onderzoek blijkt dat

jongeren vaak eerst vervreemden en geen perspectief meer zien voor de toekomst. Door goede begeleiding, voldoende stageplekken en het bieden van kansen op de arbeidsmarkt, houden we mensen “erbij”.

Het is belangrijk dat we signalen van radicalisering vroegtijdig herkennen en dit samen met bewoners aan pakken. Vooral familieleden, scholen en organisaties zoals geloofsgemeenschappen zijn belangrijke gesprekspartners. We willen discussie over het herkennen en voorkomen van radicalisering in de gemeenschap stimuleren. Een project als ‘Oumnia Works’ in de Schilderswijk is een goed voorbeeld van de aanpak die wij nastreven en willen voortzetten.

» **Veilige demonstraties**

In Den Haag mag iedereen zijn onvrede uiten door middel van demonstraties. Maar dat betekent niet dat we alles toelaten, zeker niet als de veiligheid in het geding is. We willen dat de gemeente met gebiedsverboden regie houdt op waar een demonstratie plaatsvindt, zodat die wel doorgang kan vinden maar omwonenden en ondernemers niet gedupeerd raken.

» Cyberveiligheid

Door digitalisering en gegevensverzameling komt onze privacy steeds meer onder druk te staan. In Den Haag, de stad van Vrede, Recht en Veiligheid willen we dat inwoners weerbaar zijn tegen cybercriminaliteit. De gemeente neemt het initiatief in het beveiligen van persoonsgegevens en gaat zorgen voor een toegankelijke voorlichting op dit vlak. Dit betekent dat je in je eigen buurt hiervoor terecht kunt.

» Prettige buitenomgeving

Een prettige buitenomgeving maakt Haagse buurten fijner en veiliger. De gemeente moet samen met inwoners de onveiligste plekken aanpakken. Bij nieuwbouwplannen wordt een veiligheidstoets uitgevoerd om te voorkomen dat er nieuwe onveilige plekken ontstaan. Op de trams en rond de haltes willen we maatwerk, zodat mensen zich overal vrij kunnen bewegen. Indien nodig wordt er beveiliging geregeld op trams waar regelmatig incidenten plaats vinden.

» Beschermen sekswerkers

Op het moment dat prostituees in de illegaliteit verdwijnen, zullen hun werk- en leefomstandigheden verslechteren. Daarom zijn we kritisch over plannen voor het verplaatsen van prostitutiezones zoals die in de Doublet- en Geleenstraat. Voor ons zijn afgelegen plekken waar prostitutie uit het zicht raakt in elk geval geen optie. We willen niet dat sekswerkers buiten beeld raken, want dat maakt ze kwetsbaar voor criminelen en mensenhandelaren.

» Jaarwisseling

Iedereen, mens en dier, moet een veilige en gezellige jaarwisseling kunnen vieren en beleven. Helaas vallen er nog ieder jaar slachtoffers in Den Haag. We zijn voorstander van centrale en veilige vuurwerkshows waar iedereen kan genieten van vuurwerk. Daarbij kunnen er gebiedsverboden voor het afsteken van vuurwerk worden ingesteld. In het uiterste geval kan een algeheel vuurwerkverbod de oplossing zijn.

De stad van iedereen

Wij omarmen de groei van de stad en willen kansen voor iedereen. Wij staan voor een stad die zich kenmerkt door openheid en respect, door vrijheid en een ondernemersgeest. In de Haagse samenleving is er ruimte voor diversiteit. Wij zijn ervan overtuigd dat die diversiteit een kracht is en onze stad verrijkt. In onze stad is iedereen welkom en zorgen we ervoor dat zowel de huidige als nieuwe inwoners de kans krijgen om het beste uit zichzelf en uit onze stad te halen. Iedere Hagenaar kan in deze stad zichzelf zijn, ongeacht waar je vandaan komt, van wie je houdt, in welke wijk je woont of waar je in gelooft. Als stad van Vrede en Recht heeft Den Haag een natuurlijke voortrekkersrol als het gaat om het garanderen van deze mensenrechten.

Diversiteit

» Iedere wijk zijn eigen trekpleister

Diversiteit wordt een kracht die plezier oplevert wanneer we als Hagenaren elkaars cultuur en wijk leren kennen. Om een brug te slaan tussen verschillende wijkbewoners is het goed dat zij elkaar ontmoeten. Daarom zijn we voorstander van 'een trekpleister' in iedere wijk. De Haagse markt, het Zuiderpark en de Scheveningse boulevard zijn voorbeelden van deze trekpleisters. Door goede communicatie over activiteiten in de diverse stadsdelen zorgen we voor bekendheid hierover in de stad.

De gemeente kan een actieve rol spelen in de organisatie van trekpleisters door het bestaande budget begrijpelijk en toegankelijk te maken voor inwoners. Initiatieven kunnen variëren van een sporttoernooi tot muziekfestival of een speeltuin. De creativiteit van Hagenaren bepaalt wat mogelijk is. Zo zorgen we ervoor dat de stad in al zijn facetten op een leuke manier toegankelijk wordt voor Hageenaars.

Kunst en cultuur verbinden de inwoners van de stad. Daarom willen we niet enkel aandacht voor Sinterklaas en Kerst, maar ook voor andere culturele feestdagen zoals bijvoorbeeld het Suikerfeest, Holi en Keti Koti. Ook op deze manier leren Hageenaars elkaar beter kennen.

» Ontmoeting en discussie stimuleren

In tijden van toenemende maatschappelijke spanningen is het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven en naar elkaar te luisteren. Daarom willen we dat de gemeente initiatieven (sportief, cultureel, etc.) die ontmoetingen tot stand brengen of constructieve discussies faciliteren, voorrang geeft bij verstrekking van financiële of organisatorische steun.

» Een goede start voor nieuwkomers

Als stad van Vrede en Recht geeft Den Haag het goede voorbeeld door vluchtelingen op te vangen. We geven mensen een thuis die in eigen land hun leven niet zeker zijn. Vluchtelingen die het recht hebben gekregen om te blijven, verdienen een goede, nieuwe start. We willen statushouders de kans geven op een leven waarin ze in staat zijn om zichzelf te onderhouden en van waarde kunnen zijn voor de Haagse gemeenschap. Het is voor veel statushouders moeilijk om een baan te vinden. Daarom willen we aantal maatregelen nemen. We willen dat de gemeente de standaardperiode voor begeleiding van statushouders uitbreidt van 9 naar 12 maanden. Daarna is er ruimte voor langere begeleiding op maat als dat nodig is. Zo voorkomen we dat statushouders geen plek in de Haagse maatschappij vinden. Ook stimuleren we bij deze groep participatie door middel van vrijwilligerswerk als opstap naar een baan en ter bevordering van hun integratieproces. Er dient verder speciale aandacht te zijn voor hoog opgeleide migranten ouder dan 27 jaar.

Doordat zij nu niet in staat zijn om zonder verlies van uitkering aan scholing te doen, verlaagt dit hun kans om in te stromen in de arbeidsmarkt drastisch. Dit is een verlies voor het bedrijfsleven in Den Haag, omdat het vaak gaat om kennis en kunde waar behoefte aan is. Deze groep heeft scholing nodig om aan de behoefte van onze werkgevers te kunnen voorzien. De gemeente helpt om dit te faciliteren.

Onzelfstandige huisvesting in groepen is een adequate noodoplossing voor opvang, maar is geen goede permanente oplossing en veroorzaakt diverse problemen die succesvolle integratie in de weg zitten. Vandaar dat de gemeente moet streven om migranten zo snel mogelijk van zelfstandig huisvesting te voorzien.

» Acceptatie van seksuele diversiteit

Landelijke en regionale cijfers tonen aan dat acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en interseksuele mensen (LHBTI's) nog niet bestendig is. Wij willen dat Den Haag een open stad is waarin iedereen zichzelf kan zijn en zichzelf onbelemmerd kan ontplooien. We willen daarom dat de gemeente samen met COC Haaglanden blijft werken aan voldoende voorlichtingsmomenten voor de Haagse jeugd over seksuele diversiteit. Verder willen we dat de gemeente actief steun blijft verlenen aan positieve zichtbaarheid van seksuele

diversiteit in onze stad door evenementen zoals Coming Out Day, The Hague Rainbow Festival, de Internationale Dag tegen Homofobie en Transfobie en de Pride Walk te ondersteunen.

» Intolerantie tolereren we niet

In ons land heeft iedereen het recht om te geloven of niet. Voor elke overtuiging is er ruimte in Den Haag. Deze vrijheid houdt echter op wanneer een men openlijk intolerant is en de vrijheid van een ander beperkt. Niemand heeft het recht om de vrijheid van denken en/of doen van een ander te beperken. Voor discriminatie, en haatzaaien is in onze stad geen plaats. Daar stopt de vrijheid van religie of cultuur en treedt de overheid op.

» Gelijke kansen

Op de arbeidsmarkt, op het sportveld, op scholen en in de uitgaansgelegenheden accepteren we geen discriminatie of uitsluiting. Daarom moet de gemeente het melden van discriminatie, welke soort dan ook, eenvoudig maken en bekendheid geven. Op basis van betrouwbare cijfers kan de aanpak van discriminatie beter worden. Zo zorgen we ervoor dat iedereen zichzelf kan zijn.

» Shelter City

Den Haag is mede dankzij D66 de eerste Shelter City van Nederland. Hier kunnen mensenrechtenverdedigers van over de hele wereld even op adem komen als de situatie in hun eigen land te gevaarlijk wordt. Hier volgen zij trainingen en vergroten zij hun netwerk om hun strijd voor gelijke rechten, tegen corruptie en andere misstanden voort te zetten. Wij blijven dit project en andere initiatieven op het gebied van wereldwijde mensenrechten steunen en uitbreiden. Dit hoort bij de titel stad van Vrede en Recht.

Dankzij D66 is de afgelopen jaren meer zichtbaarheid gegeven aan het onderwerp seksuele diversiteit. We hebben ervoor gezorgd dat het homomonument een prominente plek heeft in het Koekamp. Ook heeft Den Haag een 'Gaybrapad' gekregen.

De betrokken gemeente

Een goed functionerende gemeente is een basisvoorwaarde voor de krachtige, open en diverse samenleving waar wij naar streven. Daarom zijn we voorvechter geweest in het realiseren van “Haagse kracht”, het initiatief waarmee de inwoners van Den Haag meer invloed en inspraak hebben gekregen in beslissingen die hen aangaan. We willen dat de gemeente toegankelijker en transparanter wordt. Dat begint met communicatie door de gemeente die voor iedereen te begrijpen is en met een persoonlijker contact met ambtenaren. Hagenaren en bedrijven worden betrokken bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Zo zorgen we ervoor dat de gemeente dichtbij de mensen staat en herkenbaar blijft.

Inspraak

» Open bestuurscultuur

Praat 'met' en niet 'over' inwoners. We willen doorgaan met, en verder bouwen op, de open bestuurscultuur die we hebben gerealiseerd in de afgelopen periode. Hoe eerder we Hagenaren laten meedenken en meeschrijven bij beslissingen, hoe beter het uiteindelijke plan en het draagvlak ervoor. Dit dient op alle vlakken te gebeuren: herinrichtingen, bouwplannen, nieuw of aangepast beleid, etc. Onderzocht dient te worden welke moderne communicatiemiddelen gebruikt kunnen worden om deze participatie vorm te geven.

» Geïnformeerd worden door de gemeente

We gaan uit van de kracht van inwoners van de stad en willen die blijven benutten. Dat kan alleen als de inwoners weten van de voorstellen waarover een besluit moet worden genomen. De 'attenderingservice' is het instrument om bewoners de mogelijkheid te geven op tijd geïnformeerd te worden hierover, maar ook over bouwplannen in hun omgeving. Echter te weinig mensen zijn hier nog mee bekend. Daarom willen we dat de gemeente hiertoe een grote promotie. De gemeente moet duidelijke taal gebruiken in haar communicatie met de inwoners. Dit gebeurt in 'Helder Haags'.

» Toegankelijkheid van de gemeente

Den Haag doet veel om haar dienstverlening zo goed mogelijk in te vullen.

Zo is er iedere avond een stadsdeelkantoor open. Toch is er nog veel verbetering mogelijk. Bouwtekeningen, vergunningen en bestemmingsplannen zijn nu alleen op het stadhuis in te zien. Deze moeten worden gedigitaliseerd zodat bewoners niet langer naar het stadhuis hoeven te komen om de bouwplannen van hun bureaus te bekijken. Daarnaast willen we dat het stadhuis ook in het weekend open is zodat iedereen gebruik kan maken van de dienstverlening van de gemeente wanneer dit hem of haar het beste uitkomt. Ook moet de gemeente in het weekend en in de avonden telefonisch of via de chat bereikbaar zijn voor vragen of meldingen.

» Steun voor Haagse ondernemers

Voor ondernemers is het belangrijk dat zij hun tijd kunnen besteden aan ondernemen in plaats van bureaucratische rompslomp van de gemeente. De gemeente zorgt er dan ook voor dat ondernemers snel en op een simpele manier geholpen worden met de administratieve eisen die de gemeente stelt. Hierbij heeft de gemeente ook aandacht voor sociale ondernemingen. De gemeente is op dit moment onvoldoende toegankelijk voor ondernemers. Daarom willen we één werkgeversloket waar ondernemers geholpen worden met vragen over regelgeving, vergunningen en procedures. Regeldruk en onnodige procedures voor ondernemers worden aangepakt. De OZB-vrijstelling voor startende ondernemers blijft bestaan. De gemeentelijke organisatie wordt weer tegen het licht gehouden, waarbij het uitgangspunt is dat de gemeente efficiënter, effectiever en flexibeler gaat werken. Bekeken wordt of samenwerken met randgemeentes tot besparingen en betere dienstverlening kan leiden.

» Metropoolregio Rotterdam Den Haag

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) biedt kansen op het gebied van verkeer, vervoer en economie. In de praktijk blijkt echter dat de MRDH ver van de

De afgelopen vier jaar hebben we gewerkt aan een nieuwe bestuurscultuur in Den Haag. Besluiten worden niet langer alleen vanuit het stadhuis genomen, maar mét de stad, vertrouwend op de kennis en kunde van de inwoners. Zo heeft D66-wethouder Tom De Bruijn samen met de bewoners een nieuw plan gemaakt voor de herinrichting van de Laan van Meerdervoort en heeft hij samen met inwoners van Scheveningen een verkeersvisie gemaakt. Op initiatief van D66 heeft het gemeentebestuur ruimte geboden aan alle partijen om met goede voorstellen te komen.

inwoners staat en dat er weinig duidelijkheid is over wat er besloten wordt. Het democratische gehalte van de Metropoolregio moet daarom worden vergroot. Ook willen we dat bij regionale samenwerking een overkoepelende visie en daadkracht voorop staan zodat de MRDH beter samen optrekt.

» **Meer steun voor bewonersinitiatieven en vrijwilligers**

We zien een groei van betrokken vrijwilligers in de stad die een bijdrage leveren door middel van bewonersinitiatieven. Deze initiatieven verrijken en versterken de stad. Daarom willen we dat er meer aandacht voor de vrijwilligers komt die zich inzetten op scholen, in wijken, in speeltuinen, bij sportverenigingen en in buurthuizen. De gemeente moet dit erkennen en ondersteunen.

» **Nieuwe vormen van inspraak**

We willen inwoners meer mogelijkheden bieden om hun mening te geven over gemeentebestuur. Daarom willen we experimenteren met nieuwe manieren van inspraak. Raadsleden worden gekoppeld aan de stadsdelen van Den Haag. Zij vervullen daar een ambassadeursrol en moeten het geluid uit de stadsdelen laten doorklinken in de gemeenteraad. Hiermee geven we inwoners meer mogelijkheden om hun mening over te brengen aan de raadsleden. De gemeente gaat wat D66 betreft door met het organiseren van sessies met burgers over belangrijke onderwerpen die spelen in de stad zoals het onderwijs. Hierbij willen we speciale aandacht voor jeugdparticipatie. Verder willen we een 'burgerbegroting' gaan invoeren. Via een burgerbegroting worden Hagenaren betrokken bij het uitgeven van geld door de gemeente. De gemeente geeft daarmee een groot vertrouwen aan inwoners. Per jaar reserveert de gemeente 1 miljoen euro voor Hagenaren om vrij te besteden.

De financieel gezonde stad

Goed financieel bestuur is één van de kerntaken van de gemeente. Het zorgt ervoor dat inwoners er vertrouwen in hebben dat het bestuur van Den Haag goed om gaat met hun belastinggeld. De gemeente is verantwoordelijk voor het voeren van een solide beleid, waarbij er structureel niet meer geld wordt uitgegeven dan er binnen komt. Zo zorgen we ervoor dat de stad financieel klaar is voor de toekomst.

Financiën

»» **Beleid kunnen voeren op de inkomsten van de gemeente**

De gemeente kent verschillende inkomstenbronnen, waaronder bijdragen vanuit het Rijk en gemeentelijke belastingen. Voor de gemeentelijke belastingen kan de gemeente zelf haar beleid ten aanzien van inkomsten en uitgaven bepalen. Daarentegen zijn de bijdragen vanuit het Rijk geormerkt. We vinden het belangrijk dat democratische processen zo dicht mogelijk bij inwoners plaatsvinden. We willen dat gemeenten financieel minder afhankelijk worden van het Rijk. Daarom pleiten we voor het vergroten van de mogelijkheden om via gemeentelijke belastingen inkomsten te genereren. Daar tegen over kan dan een verlaging van de bijdragen vanuit het Rijk staan. Dit geeft Den Haag meer armslag om eigen keuzes te maken en het versterkt de lokale democratie. Tevens willen we dat de gemeentefinanciën worden versimpeld en goed inzichtelijk worden gemaakt. Dit maakt het voor mensen inzichtelijker waar hun belastinggeld naartoe gaat. We willen dat Den Haag de mogelijkheden om hiermee te experimenteren samen met het Rijk onderzoekt.

»» **Heldere doelen en controle bij subsidieverstrekking**

De gemeente moet bij de besteding van subsidies duidelijke doelstellingen formuleren. De uitgaven dienen doelen na te streven waarvoor de subsidie is aangevraagd en dient geen onnodige kosten te dekken. Achteraf dient verantwoording te worden gegeven of de doelstelling wel is behaald. De gemeente moet strenge controle en toezicht uitoefenen op de gefinancierde activiteiten en instellingen. Ook het regelmatig evalueren van het beleid is onderdeel van dergelijk goed financieel bestuur. Goede prestaties van instellingen moeten positief meewegen bij toekomstige subsidieverstrekking.

»» **Erfpacht wordt eigendom**

In Den Haag kan je niet overal eigenaar worden van de grond waar je huis op staat. Aan deze willekeurige ongelijkheid willen wij een einde maken. Net als aan de extra kosten om grondeigenaar te worden wanneer de erfpachtverplichting volledig is afgekocht en je de facto al eigenaar bent. Nieuwe percelen worden niet meer in erfpacht uitgegeven. Om betaalbare woningen te realiseren kunnen beter passende instrumenten worden gebruikt.

»» **Inzicht in bestedingen**

Onder goed financieel bestuur verstaan wij een duidelijk overzicht van alle gemeentelijke geldstromen. Transparantie over de bestedingen, het tijdig melden van tekorten en inzicht geven in de onderbesteding van budgetten maken deel uit van de normale financiële verantwoording door de gemeente. Op de gemeentelijke website is begroting in te zien. De website biedt de mogelijkheid om door middel van doorklikken de begroting steeds preciezer en concreter te bestuderen. Met het subsidieregister op de website van de gemeente is er een goede start gemaakt voor inzicht in de gemeentelijke subsidiestromen. Dit beleid zetten we voort.

» Vergroenen van de gemeentelijke belastingen

We willen dat de gemeentelijke belastingen worden vergroend ter ondersteuning van de noodzakelijke energietransitie. De energietransitie zal een forse investeringscapaciteit vragen van de stad. Door de gemeentelijk belastingen te vergroenen, zoals een korting op leges bij duurzame verbouwingen, kan hiermee bijgedragen worden aan de kosten van de energietransitie, en ontstaat een extra stimulans voor de inwoners en bedrijven van deze stad om te verduurzamen.

» Groei bereiken met inkomsten van de groei

Wij willen het Groei met Groeifonds voortzetten. Dit zorgt ervoor dat de extra inkomsten, die in de stadskas binnenkomen doordat de bevolking groeit, ten gunste komen aan het faciliteren van deze groei. Dit fonds wordt ingezet om vervoersverbeteringen door te voeren en om de werkgelegenheid te vergroten in Den Haag zodat er voor alle nieuwkomers banen zijn.

D66 zorgt ervoor dat de lasten voor inwoners laag blijven. Daarom heeft Den Haag al jaren dalende gemeentelijke belastingen. Een inwoner van Den Haag is voordeliger uit dan een inwoner uit de meeste andere gemeentes.

Financiële onderbouwing

Intensiveringen

	Eenmalig (miljoen €)	Elk jaar (miljoen €)
Haags Schoolontbijt		4,6
Compensatie ouderbijdrage scholen		0,5
Verbetering passend onderwijs		0,6
Aanpak laaggeletterdheid		1,0
Meer studieplekken	1,5	
Impuls brede buurtscholen	12	1,0
Conciërge op iedere school		1,5
Investeren in HSD	10	
Lagere lasten startende ondernemers		1,0
Financiering Energietransitie	15	0,9
Vergroenen Gemeentelijk vastgoed	7,5	
Heropening grachten	5	
Ontwikkeling afvalscheiding	8	
Duurzaamheid per wijk		1,0
Extra groenonderhoud	8	
Verduurzamingsfonds woningen	10	
Financiering impuls woningbouw		1,9
Onderzoek bebouwing sporen bij Centraal Station	10	
Fietsvoorzieningen	10	
Onderzoek nieuwe OV lijnen	3,5	
Ingang malieveldgarage vanaf Utrechtse Baan	1,5	

Verbetering luchtkwaliteit	6	
Ondertunneling Zuid- Hollandlaan	7	
Ondertunneling Telderstracee	10	
Impuls Ouderennetwerken en voorzieningen	3	1,4
Opvang kwetsbare groepen		2,0
Mediacoaches en faciliteiten bibliotheken		1,4
Uitbreiden projectsubsidies en amateurkunst		2,4
Verhoging kunstenplanbudget		5,0
Stads Evenementenfonds	2	
Conducteur op de tram		2,0
Begeleiding statushouders		1,0
Impuls Sport op school		2,5
Sport in de buitenruimte stimuleren	2	
Totaal	132	31,6

Middelen

Eenmalig (miljoen €) Elk jaar (miljoen €)

Groei Gemeentefonds		10,3
Toename opbrengst toeristenbelasting door groei toerisme		0,6
OZB groei door woningbouw		1,9
Herijking Reserves en voorzieningen	59	
Groei algemene opbrengsten		3,1

Toename opbrengst betaald parkeren	2	3,4
Verdeelsleutel veiligheidsregio	1	1,0
Stroomlijning gemeentelijke organisatie		7,3
Actualiseren budgetten grote projecten	25	
Verwacht voordeel jaarrekening	25	
Extra fietsvoorzieningen uit mobiliteitsfonds		1,0
Groei met Groeifonds		8,0
Overhevelen Structurele middelen naar incidenteel	20	-5,0
Totaal	132	31,7

Richtingwijzers D66

De uitgangspunten van D66 zijn vastgelegd in vijf 'Richtingwijzers'. Deze geven richting aan het denken en de ideevorming binnen de partij, maar hebben niet de status van dogmatische waarheden.

Vertrouw op de eigen kracht van mensen

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet.

Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen.

Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit.

Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen.

Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst.

Colofon

Dit verkiezingsprogramma kwam tot stand op basis van heel veel gesprekken. Gesprekken met leden en ondernemers, organisaties en inwoners uit alle delen van Den Haag. Gesprekken gevoerd door de D66 Den Haag thematische werkgroepen, door de Permanente Programma Commissie, door de D66 Den Haag VerkiezingsProgrammaCommissie en tijdens het Stadscongres. Het afdelingsbestuur van D66 Den Haag is alle leden en niet-leden die hebben meegedacht en -geschreven zeer erkentelijk!

Tekst & redactie

Leden VerkiezingsProgrammaCommissie: Joris Bakker, Beau Blijlevens, Eva Anna Braas, Dennis Groenewold, Josien Piek, Dennis van Steijn, Roel van den Tillaart.

Begeleiding vanuit het bestuur: Bjørn Klinkenberg en Jasper Veen

Fotografie

Arial The Hague: © Arjen de Jager

Day of Peace: © Den Haag marketing

Festival Classique: © Festival Classique/ Michel Mees

Gemeentehuis: © Gemeente Den Haag/ Piet Gispen

Smidswater: © Theo Bos

Tram: © Gemeente Den Haag/ Piet Gispen

Volleybal: © Valerie Kuypers

Contact met de afdeling?

bestuur@d66denhaag.nl

Contact met de fractie?

fractie@d66denhaag.nl

D66

**Steun ons en help Den Haag vooruit.
Doe mee! Wordt lid.**

 @D66Den Haag

 /D66Den Haag

 D66Den Haag

denhaag.d66.nl

